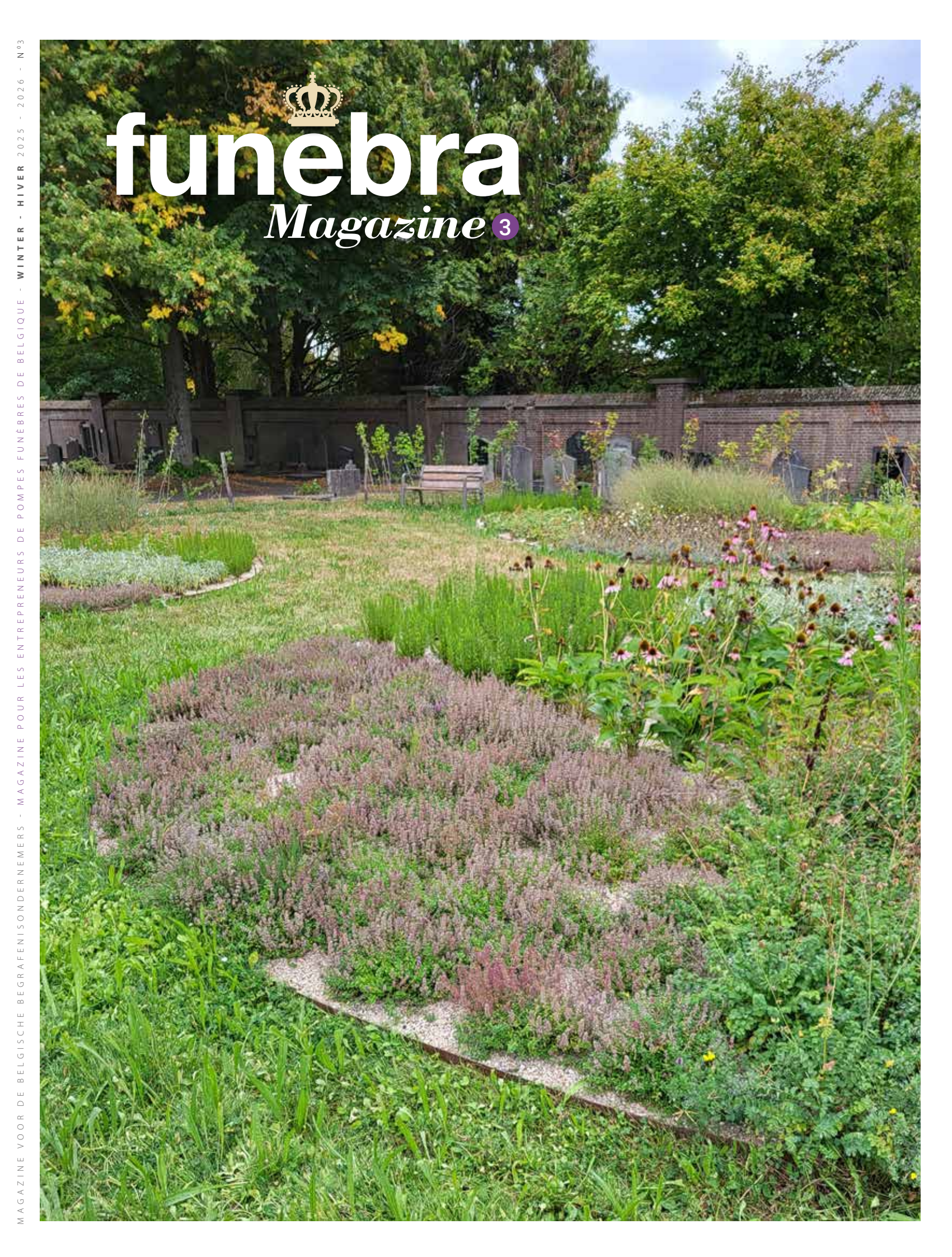

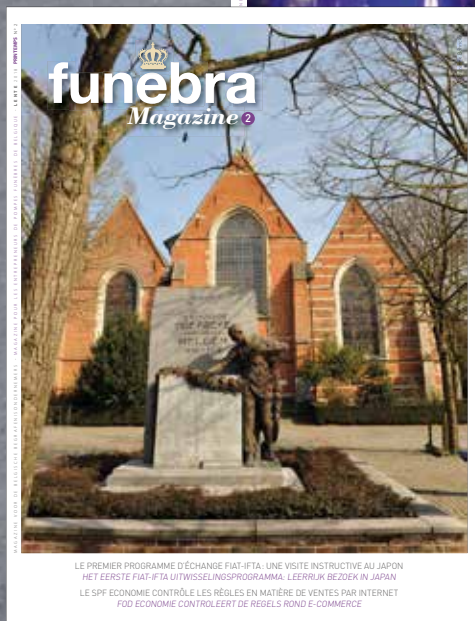
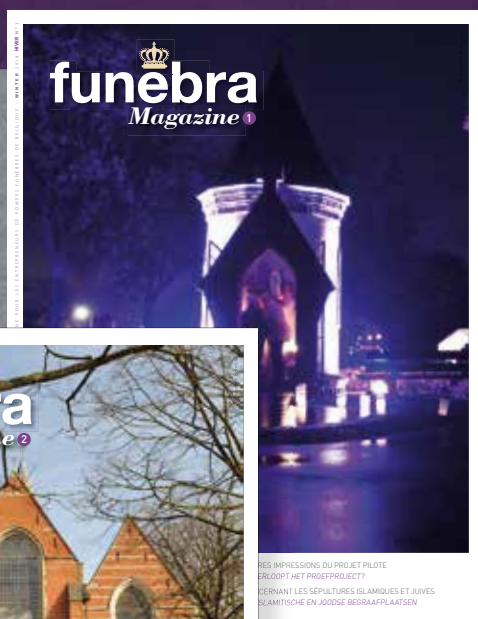

funebra

Magazine 3

6 Redenen om te adverteren in

funebra *Magazine*

- 1 Funebra is het magazine van de Koninklijke Federatie van Begrafenisondernemers van België.
- 2 Het vergroten van de bekendheid van uw bestaande producten en merken.
- 3 Het presenteren van uw innovaties.
- 4 Via funebra magazine bereikt u een publiek dat commercieel interessant is: onze lezers zijn bedrijfsleiders, directieleden en ondernemers die professioneel actief zijn in begrafenisondernemingen en crematoria.
- 5 Adverteren in funebra magazine is goed voor uw zichtbaarheid en imago.
- 6 U bereikt alle Belgische begrafenisondernemers en crematoria.

Voor advertentietarieven en meer informatie: info@funebra.be

inhoud • contenu

SECTORNIEUWS

• Voorwoord	4	• Dossier: uitvaartverzekeringen in België	28
• Préface	5	• Praktisch overzicht uitvaartverzekeringen	36
• Welke opleidingen hebben medewerkers nodig?	6	• Publireportage COMO	38
• Crematie in Spanje	7	• Assurances obsèques en Belgique	40
• Ketenaansprakelijkheid	9	• Assurances, un aperçu pratique	48
• Nouvelles techniques funéraires	10	• Publireportage COMO	50
• Het hart krijgt geen dementie	14	• La crémation en Espagne	53
• Vrouwen vertellen hun verhaal	15	• Nieuwe technieken in lijkbezorging	56
• Tuin van troost	16	• Les femmes racontent leur histoire	60
• Un coup d'oeil chez les voisins	18	• De quelles formations les collaborateurs ont-ils besoin?	61
• Ondersteuning na traumatische gebeurtenissen	22	• Confrontés à des événements traumatisants	62
• Interview met Ann Van Nooten - VDAB	26	• Gluren bij de burens	64

Op 3 september 2025 opende Stad Antwerpen op begraafplaats Silsburg de Tuin van Troost. Deze nieuwe plek introduceert als eerste in Antwerpen mozaïekbegraafing, een ecologische vorm van urnenbegraafing. Daarbij vergaat de urn in de aarde en versmelten de asresten met de bodem.

Le 3 septembre 2025, la Ville d'Anvers a inauguré le Jardin du Réconfort au cimetière de Silsburg. Ce lieu introduit pour la première fois à Anvers l'inhumation en mosaïque, une forme écologique de sépulture cinéraire. L'urne biodégradable se décompose et les cendres se fondent dans le sol.

COLOFON

Magazine van de Koninklijke Federatie van Begraafondernemers van België vzw.
Magazine de la Fédération Royale des Entrepreneurs de Pompes Funèbres de Belgique asbl.

Verantwoordelijke uitgever - Éditeur responsable
Johan Dexters, Voorzitter – Président,
Kuipersstraat 7/42, 2000 Antwerpen.

Publiciteit en redactie
Publicité et rédaction
magazine@funebra.be

Vormgeving
www.proforma.be
0478 / 639 170

De redactie heeft de inhoud van dit magazine met de grootste zorg samengesteld en verzoekt om onjuistheden of onvolledigheden te melden. Wanneer informatie is gebruikt waarvan u als rechthebbende niet wordt genoemd, ofwel voor het gebruik geen toestemming verleend heeft, kunt u zich in verbinding stellen met info@funebra.be.
La rédaction a apporté le plus grand soin à la composition du présent magazine. Prière de lui signaler les éventuelles informations erronées ou incomplètes. Merci de nous contacter via info@funebra.be au cas où vous n'auriez pas été référencé par rapport à certaines informations qui vous appartiennent, ou que vous n'auriez pas donné votre autorisation pour leur utilisation.

Johan Dexters

Geachte collega's,

2025 was een jaar van grote veranderingen en tegelijk een belangrijke stap voorwaarts voor onze sector. We hebben nieuwe systemen voorbereid, projecten gelanceerd en moeilijke momenten omgezet in leerpunten. Wat vooral is blijven hangen, is onze wil om vooruit te gaan.

Een belangrijke mijlpaal was de online aangifte via eLys. Vlaanderen is momenteel online in testfase en zal vanaf 2026 volledig live gaan. In Wallonië lopen de gesprekken verder. Het is een traject dat tijd vraagt, maar het toont duidelijk welke winst digitalisering kan opleveren voor iedereen die bij het proces betrokken is.

Ook Fonds320 startte met het aanbieden van opleidingen en behoort binnen de verschillende sectoren meteen tot de vijf sterkste. De weg ernaartoe was niet altijd eenvoudig en daarom zien we 2025 als een overgangsjaar. We onderzoeken hoe we Fonds320 opnieuw kunnen versterken en motiveren. Grote hervormingen staan klaar: nieuwe ontwikkelingen in digitalisering, aandacht voor DPO en een nieuw gemotiveerd secretariaat. Laten we leren van wat achter ons ligt en er een uitdaging voor de toekomst van maken.

Daarnaast zetten we met bpost een duidelijke stap vooruit. De samenwerking evolueert richting digitalisering en wordt concreet zichtbaar met de introductie van de rode zakken. Dit maakt het volledige traject overzichtelijker en efficiënter. Ondanks alles blijven we onze dienstverlening

verbeteren. De rode zakken zijn opnieuw een stap richting meer duidelijkheid, orde en ondersteuning voor families.

Toch was dit ook een jaar waarin ons imago enkele stevige klappen kreeg. Die aandacht woog, maar bracht iets in beweging dat al te lang stil stond. Het volledige proces rond overlijden is vandaag sterk geworteld in de openbare orde. Artsen, burgerlijke stand, begraafplaatsen en crematoria werken binnen duidelijke kaders. Alleen de uitvaartsector blijft zonder wettelijk kader om misstanden aan te pakken. De recente media-aandacht maakt het onderwerp opnieuw bespreekbaar. Laat ons hopen dat we in 2026 iedereen kunnen overtuigen van de noodzaak om ons beroep te erkennen en consumenten beter te beschermen.

Met dit winternummer sluiten we een intens jaar af. Laten we de uitdagingen van vandaag zien als de bouwstenen van morgen. Namens het hele team wens ik jullie een nieuw jaar dat kracht, helderheid en verbondenheid brengt.

Samen werken we aan een sector die elke dag beter wil doen.

Johan Dexters - Voorzitter

Chers collègues,

L'année 2025 a été une année de grands changements et en même temps une étape importante pour l'avenir de notre secteur. Nous avons préparé de nouveaux systèmes, lancé plusieurs projets et transformé des moments difficiles en enseignement. Ce qui ressort surtout, c'est notre volonté d'aller de l'avant.

Une étape clé a été l'introduction de la déclaration en ligne via eLys. La Flandre est actuellement en phase de test et passera en mode opérationnel complet à partir de 2026. En Wallonie, les discussions se poursuivent. C'est un processus qui demande du temps, mais qui démontre déjà les avantages que la digitalisation peut offrir à toutes les parties impliquées.

Le Fonds320 a également commencé à proposer des formations et s'est immédiatement positionné parmi les cinq meilleurs au sein des différents secteurs. Le chemin n'a pas toujours été simple, et c'est pourquoi nous considérons 2025 comme une année de transition. Nous étudions comment renforcer et redynamiser le Fonds320. D'importantes réformes sont en préparation: de nouveaux développements en digitalisation, une attention accrue au DPO, et un secrétariat renouvelé et motivé. Apprenons de ce que nous avons traversé, et transformons ces défis en opportunités pour l'avenir.

Nous avons aussi franchi une étape significative avec bpost. La collaboration évolue vers davantage de digitalisation et se traduit concrètement par

l'introduction des sacs rouges. Cette nouveauté rend l'ensemble du parcours plus clair, plus ordonné et plus efficace pour les familles. Malgré les défis, nous avons continué à améliorer nos services, et ces sacs rouges en sont une preuve tangible.

Cependant, cette année a aussi été marquée par plusieurs coups portés à notre image. Cette attention médiatique a pesé, mais elle a également ravivé un débat devenu trop silencieux. Tout le processus entourant le décès relève aujourd'hui de l'ordre public: médecins, état civil, cimetières et crématoriums travaillent dans des cadres bien définis. Seul le secteur funéraire reste dépourvu d'un cadre légal permettant de lutter contre les abus. La couverture médiatique récente remet cette question à l'agenda. Espérons qu'en 2026, nous pourrions convaincre tout le monde de la nécessité de reconnaître notre profession et de mieux protéger le consommateur.

Avec ce numéro de hiver, nous clôturons une année intense. Voyons les défis d'aujourd'hui comme les fondations de demain. Au nom de toute l'équipe, je vous souhaite une nouvelle année placée sous le signe de la force, de la clarté et du lien.

Ensemble, nous continuons à construire un secteur qui veut s'améliorer chaque jour.

Johan Dexters - Président

WELKE OPLEIDINGEN HEBBEN MEDEWERKERS NODIG?

De dagelijkse praktijk in begrafenisondernemingen vraagt veel van medewerkers. Naast vakkennis spelen ook regelgeving, administratieve taken, communicatie met families en het omgaan met kwetsbare situaties een grote rol.

Fonds 320 wil het opleidingsaanbod verder afstemmen op wat medewerkers in begrafenisondernemingen vandaag nodig hebben.

Daarom nodigen we medewerkers uit om hun opleidingsnoden te delen. Welke kennis of vaardigheden zouden jou als uitvaartprofessional ondersteunen in je dagelijkse werk?

Dat kan gaan om praktische opleidingen, administratieve of wettelijke thema's,

communicatie en omgang met families, technische aspecten van het werk, of andere onderwerpen die in de praktijk aanbod komen. Zowel basisopleidingen als verdiepende of opfrissessies zijn welkom.

Suggesties of concrete opleidingsbehoeften kunnen doorgegeven worden via training@fonds320.be. Met deze input wil Fonds 320 blijven inzetten op opleidingen die aansluiten bij de realiteit op de werkvloer. ■■■

CREMATIE VOOR HET EERST POPULAIRDER DAN BEGRAFENIS IN SPANJE

Voor het eerst in de Spaanse uitvaartgeschiedenis lijkt crematie het traditionele begraven te overtreffen. Volgens de jongste cijfers van de Spaanse sectororganisatie PANASEF werd in 2024 naar schatting 50,1% van de overledenen gecremeerd, tegenover 49,9% die een begrafenis kregen. Daarmee bereikt Spanje een symbolische mijlpaal in een evolutie die al meer dan tien jaar aan de gang is.

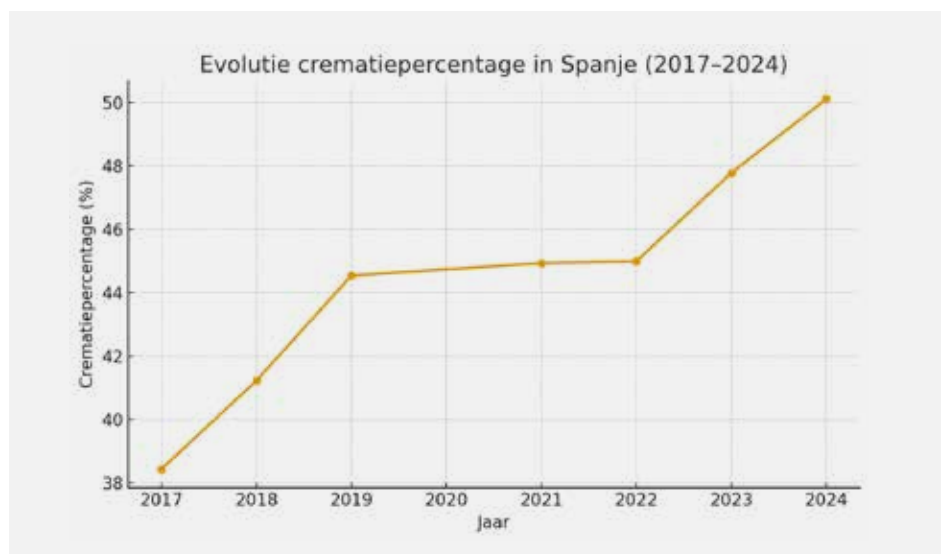
In 2017 lag het crematiepercentage nog op 38%. Sindsdien steeg het gestaag: 41% in 2018, 44% in 2019, 47,8% in 2023, tot de vermoedelijke doorbraak boven de 50%-grens in 2024. De verschuiving weerspiegelt een diepgaande verandering in uitvaartgewoonten, religieuze beleving en woonvormen.

STEDEN LOPEN VOOROP

De trend is het sterkst in stedelijke gebieden. In regio's als Madrid, Barcelona, Málaga en Valencia is cremeren inmiddels de norm. Zo bereikt het crematiepercentage in de provincie Málaga al ruim 80%. Op het platteland, waar familiegraven en traditie nog zwaarder doorwegen, blijft begraven gebruikelijker. Toch groeit ook daar het aandeel crematies langzaam maar zeker.

PRAKTISCH, PERSOONLIJK EN MINDER RELIGIEUS

Volgens PANASEF hangt de groei samen met praktische en financiële overwegingen. In stedelijke omgevingen beschikken families minder vaak over familiegraven, en de kosten voor een begrafenis stijgen sneller dan die voor een crematie. Daarnaast speelt de afnemende invloed van religie een rol. Hoewel het aantal kerkelijke uitvaarten nog steeds hoog

blijft, kiest een groeiend deel van de bevolking voor meer persoonlijke, sobere en seculiere afscheidsvormen.

AANPASSING VAN INFRASTRUCTUUR

De Spaanse gemeenten volgen de trend: het aantal crematoria en faciliteiten voor asbestemming neemt gestaag toe. Er ontstaan nieuwe ruimtes voor columbaria, urnenmuren en natuurbegraafplaatsen. Uitvaartondernemingen passen hun aanbod aan door pakketten te voorzien

waarin crematie, het aanbieden van urnen en symbolische herdenkingsmomenten centraal staan.

EEN STRUCTURELE KENTERING

Met de stap naar een crematiepercentage van circa 50% in 2024, treedt Spanje toe tot de groep Europese landen waar cremeren de dominante keuze is geworden — naast onder meer Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland. De verwachting is dat het percentage in Spanje verder zal stijgen, richting 55 à 60% tegen 2030. ■■■

Top Corbillards

- ✓ Diesel
- ✓ Benzine/Essence
- ✓ Hybride

Nieuwprijs vanaf/
Prix neuf à partir de

€ 117.500

excl. btw/hors TVA

Nieuw model/Nouveau modèle Mercedes E-klasse/Mercedes classe-E

Leemstraat 26 | 9820 Merelbeke-Melle | België T: +32 9 252 57 07 | E: info@thormes.be

'We take care with the deepest respect for religious conviction, culture and nationality.'

Worldwide funeral repatriations

- **repatriations** to and from any destination in the world **by air or road**
- motivated, experienced multilingual team
- equipped and dedicated to the care of the deceased
- personalised service with respect for different nationalities and religious beliefs

We are committed to professionalism and respect. We stay available to the bereaved, worldwide, at a difficult time of need.

based at **brussels airport**
the heart of Europe

Bedrijvenzone Diegem - Luchthaven 49 - 1831 Diegem - Belgium
tel +32 2 720 80 00 | fax +32 2 720 88 22 | repatriations@dela.be
www.dela-repatriations.be

DFA1 BV c/o DELA Repatriations | Noorderplaats 5 bus 2 | 2000 Antwerpen | RPR 0412.937.710
V.U. S. Schellekens, p/a Noorderplaats 5 bus 2, 2000 Antwerpen © 2023 - V10/03/2023

Greta Plas

'Our employees work professionally, quickly and efficiently, without losing sight on the human aspect.'

+32 2 720 80 00 | 24/7

DELA Repatriations
Mortuary Brussels Airport

VANAF 1 JANUARI 2026 KETENAANSPRAKELIJKHEID

WAT BETEKENT DIT VOOR UITVAARTONDERNEMINGEN?

In de uitvaartsector wordt vaak gewerkt met externe schoonmaakbedrijven. Vanaf 1 januari 2026 verandert het wettelijk kader rond die samenwerking. De Vlaamse Regering keurde op 24 oktober 2025 een optimalisatie goed van de regelgeving rond ketenaansprakelijkheid bij illegale tewerkstelling.

Hoewel de maatregel in eerste instantie gericht is op ondernemingen in de bouw-, vlees- en schoonmaaksector, én op pakketbezorgers in opdracht van postdiensten, raakt hij ook sectoren die samenwerken met deze partijen. Dat betekent dat uitvaartondernemingen die poetsdiensten of andere ondersteunende taken uitbesteden, hiermee rekening moeten houden.

WAAROM IS DIT RELEVANT VOOR ONZE SECTOR?

Veel uitvaartondernemingen werken met schoonmaakdiensten in onderaanneming. Wanneer die onderaannemers op hun beurt met illegaal verblijvende derdelanders werken — als werknemer of als zelfstandige — kan de aansprakelijkheid doorschuiven in de keten. De nieuwe regelgeving wil dat risico beperken.

WAT VERANDERT ER OP 1 JANUARI 2026?

Ondernemingen uit de genoemde sectoren, én alle ondernemingen die met hen samenwerken, krijgen een zorgvuldigheidsplicht. Dat houdt het volgende in:

- U laat uw rechtstreekse (onder) aannemer een aantal documenten aanleveren waaruit blijkt dat hij geen illegaal verblijvende derdelanders tewerkstelt.
- De zorgvuldigheidsplicht is niet verplicht, maar wordt aanbevolen.
- Wie wél voldoet aan deze plicht, kan aansprakelijkheid uitsluiten, eerlijke concurrentie ondersteunen en meehelpen in de strijd tegen illegale tewerkstelling.

Kort gezegd: wie documenten opvraagt en bewaart, staat sterker mocht er later een controle of probleem opduiken.

WAAR VINDT U ALLE OFFICIËLE INFORMATIE?

De Vlaamse overheid stelt uitgebreide informatie en ondersteunend materiaal ter beschikking:

- **Website:**
www.vlaanderen.be/ketenaansprakelijkheid-bij-illegale-tewerkstelling
(beschikbaar in meerdere talen)
- **Digitaal communicatiepakket:**
beeld- en tekstmateriaal om te gebruiken in uw eigen communicatie (downloadbaar via dezelfde website)

EXTRA HULPMIDDELEN LATER DIT NAJAAR

De overheid voegt binnenkort nog bijkomende tools toe, waaronder:

- een digitale checklist om na te gaan of u aan de zorgvuldigheidsplicht voldoet;
- thematische video's die dieper ingaan op de impact van de regelgeving per sector.

WAT KUNT U NU AL DOEN?

- Ga na welke schoonmaak- of andere onderaannemers u inzet.
- Breng deze nieuwe regelgeving onder hun aandacht.
- Start met het opvragen en structureren van de nodige documenten.
- Indien van toepassing, uw administratie inlichten, zodat het proces vanaf 1 januari 2026 vlot verloopt.

Als uitvaartonderneming bent u niet de primaire doelgroep van de regelgeving, maar u valt wél in de keten zodra u samenwerkt met een onderneming uit de betrokken sectoren. Voorzichtigheid is dus geen luxe maar een bescherming. ■■■

NOUVELLES TECHNIQUES FUNERAIRES

ENTRE INNOVATION, ETHIQUE ET REGLEMENTATION

Notre manière d'accompagner la mort évolue. Pendant des décennies, l'inhumation et la crémation ont été les seules formes de disposition des corps reconnues par la loi dans la plupart des pays européens. Aujourd'hui, l'attention se porte de plus en plus sur des alternatives qui répondent mieux aux valeurs contemporaines telles que la durabilité, la responsabilité écologique et la quête personnelle de sens. Deux de ces alternatives sont la résomation (hydrolyse alcaline) et la humusation (compostage humain ou "veraarding"). Bien que prometteuses en matière d'impact environnemental, ces techniques se heurtent encore à des limites scientifiques, juridiques et éthiques.

UN SECTEUR EN MUTATION

Cet article fait le point sur l'état actuel de ces innovations en Belgique, aux Pays-Bas et en Allemagne, et analyse leur portée potentielle pour l'avenir du secteur funéraire.

LA CRÉMATION PAR L'EAU EN FLANDRE : UNE TROISIÈME VOIE

UNE PHASE TEST CONTRÔLÉE, SANS APPLICATION PRATIQUE

Le 20 octobre 2025, le premier résomateur de Flandre a été installé au crématorium Pontes à Anvers. Le projet pilote, encadré par la KU Leuven, l'Université d'Anvers et VITO, repose exclusivement sur l'utilisation de corps donnés à la science. Il ne concerne donc pas les décès courants. L'objectif : cartographier l'ensemble du processus, de la sécurité médicale à l'impact environnemental, en passant par les implications éthiques et la consommation d'énergie. Les résultats doivent nourrir un cadre juridique actuellement en cours de rédaction.

QUELS SONT LES AXES DE RECHERCHE DU PROJET ?

Sous la coordination de la KU Leuven, de l'Université d'Anvers et du VITO, les éléments suivants sont étudiés :

- **Médical** : décomposition des tissus et neutralisation des agents pathogènes
- **Environnemental** : composition chimique et possibilités d'évacuation de l'eau résiduelle
- **Technique** : consommation d'eau et d'énergie, efficacité du procédé
- **Éthique** : traitement respectueux du corps et attitude du personnel
- **Juridique** : élaboration d'un cadre légal et normatif

Prof. Kristof Van Assche (droit de la santé, Université d'Anvers)

« Ce test est nécessaire pour évaluer de manière fondée l'acceptabilité juridique et sociétale de la résomation. Ce n'est qu'ensuite qu'une reconnaissance pourra être envisagée. »

QU'EST-CE QUE LA RÉSOMATION, EXACTEMENT ?

La résomation est une forme de traitement du corps post-mortem dans laquelle le défunt est placé dans un cylindre en acier contenant de l'eau chaude et une substance alcaline (hydroxyde de potassium). Sous haute pression et à une température d'environ 150°C, les tissus mous se dissolvent. Ce qui reste, ce sont des fragments osseux, ensuite réduits en une poudre blanche comparable aux cendres issues de la crémation. Le liquide résiduel contient des sels, des sucres et des acides aminés. En Flandre, des recherches sont en cours pour déterminer si ce liquide peut être évacué via le système d'égouts, doit être purifié, ou s'il pourrait être valorisé autrement – par exemple dans un bassin commémoratif.

DURABILITÉ EN THÉORIE, MAIS DE NOMBREUSES QUESTIONS EN PRATIQUE

D'après des études menées à l'étranger, la résomation pourrait émettre jusqu'à sept fois moins de CO₂ que la crémation. Elle consomme également moins d'énergie et nécessite moins d'espace sur site.

Mais dans la pratique, de nombreuses interrogations subsistent :

- **Vêtements et exposition du corps** : Peut-on encore exposer le corps de manière traditionnelle si celui-ci est destiné à la résomation ? Qu'en est-il en cas de thanatopraxie ?
- **Transport** : Que change l'absence de cercueil ? Quelle nouvelle logistique faudra-t-il mettre en place ?

- Cérémonie : Comment organiser une cérémonie d'adieu adaptée?
- Modèle économique : Quel impact sur les revenus des opérateurs funéraires, des fabricants de cercueils, et des prestataires de transport ou de cérémonies ?

Question du secteur

"Que signifie un enterrement sans cercueil ou linceul pour le rituel, l'expérience des proches et l'ensemble de la chaîne de valeur du secteur funéraire ?"

VERS UN CADRE JURIDIQUE EN CONSTRUCTION

À ce jour, la résomation n'est pas reconnue en Belgique comme mode légal de disposition du corps. Toutefois, le législateur a prévu la possibilité d'intégrer de nouvelles techniques dans le futur. Seules l'inhumation et la crémation sont actuellement autorisées. La ministre flamande Hilde Crevits travaille à l'élaboration d'un cadre réglementaire, qui ne sera cependant envisagé qu'après évaluation des résultats du projet pilote. Le Comité consultatif belge de bioéthique estime que la résomation peut être acceptable, à condition que le procédé soit mené de manière sûre, digne et écologiquement responsable.

Avis bioéthique 2025

"Techniquement, la procédure est réalisable, mais uniquement sous des conditions strictes et avec des garanties éthiques."

LE SECTEUR À LA CROISÉE DES CHEMINS

Ce projet pilote dépasse le simple test technique. Il révèle à quel point les pratiques funéraires sont intimement liées au rituel, à la logistique, à la réglementation et à l'émotion. Pour le secteur, c'est le moment idéal de se mobiliser et de participer à la réflexion.

L'introduction d'une troisième voie en matière de traitement du corps pourrait impliquer :

- de nouveaux rôles pour les entrepreneurs de pompes funèbres,
- une adaptation des infrastructures des crématoriums et des funérariums,
- un changement des attentes des familles,
- et une révision du modèle économique du secteur.

PAS UNE RÉVOLUTION, MAIS UNE PRÉPARATION À L'AVENIR

Avec l'installation du résomateur, la Flandre franchit une étape importante dans l'exploration de formes alternatives et plus durables de disposition des corps. Ce n'est pas une révolution, mais une préparation soignée à un changement possible.

Les mois à venir seront décisifs pour déterminer si la résomation est une option réaliste et acceptable — pour les autorités, pour la société, et surtout pour le secteur qui accompagne les adieux au quotidien.

HUMUSATION : ENTRE IDÉALISME ET MISE EN ŒUVRE

*Une analyse scientifique et juridique du compostage humain
comme nouvelle forme de traitement post-mortem*

À LA RECHERCHE DE PRATIQUES FUNÉRAIRES DURABLES

Ces dernières années, la quête de solutions plus respectueuses de l'environnement dans le domaine funéraire a donné naissance à plusieurs innovations qui remettent en question le duo traditionnel inhumation-crémation. Aux côtés de la résomation (hydrolyse alcaline), le compostage humain — souvent désigné sous le terme **“veraarden”** aux Pays-Bas et en Flandre — est de plus en plus présenté comme une alternative écologique. L'idée séduit : rendre le corps à la terre, sans incinération, sans produits chimiques, et avec une empreinte environnementale minimale. Pourtant, les avis récents d'experts et les décisions juridiques démontrent que les fondements scientifiques, juridiques et éthiques de cette pratique ne sont pas encore suffisamment solides pour permettre son autorisation.

QU'EST-CE QUE LE VERAARDEN ?

Le veraarden - **ou humusation** - est un processus contrôlé dans lequel le corps humain se décompose dans un environnement riche en oxygène et en matière végétale. Les micro-organismes et bactéries du sol transforment le corps en environ douze mois en humus : une matière organique riche comparable à du terreau.

En Belgique, le concept est promu comme une **“métamorphose douce et naturelle”**, réalisée dans un espace spécialement aménagé, appelé **jardin de métamorphose**. En théorie, après un an, environ 1,5 m³ de compost subsiste. Une partie de cette matière pourrait être utilisée pour planter des arbres commémoratifs ou pour des projets symboliques en lien avec la nature.

L'AVIS NÉERLANDAIS : LA PRUDENCE S'IMPOSE

Le **2 octobre 2025**, le **Conseil néerlandais de la santé** a publié son rapport Toelaatbaarheid humaan composteren in alkalische hydrolyse (avis n° 2025/15).

Dans ce document, le Conseil conclut que le compostage humain ne peut, pour l'instant, être autorisé dans le cadre de la loi néerlandaise sur les funérailles. Le cœur de l'avis repose sur un constat clair : **les fondements scientifiques relatifs à la sécurité et à la durabilité sont actuellement insuffisants.**

La commission, composée de microbiologistes, d'éthiciens, d'experts en environnement et de juristes spécialisés en santé publique (dont le prof. Dr. M.H.N. Schermer, le Dr. B.M.H.P. Mathijssen, le Dr. A.N. Spaan et le prof. Dr. D. Ruwaard), s'est basée sur un cadre d'évaluation développé en 2020. Celui-ci évalue toute nouvelle méthode de disposition du corps selon trois critères : **sécurité, dignité et durabilité.**

Voici les principales conclusions :

- **Sécurité** : Il n'y a pas de garantie suffisante que les agents pathogènes — notamment les prions et les bactéries résistantes — soient entièrement neutralisés. De plus, en raison de la richesse en oxygène du processus, certains micro-organismes pourraient même proliférer.
- **Durabilité** : Il existe trop peu de données fiables pour évaluer correctement les gains en CO₂, la consommation énergétique ou l'impact environnemental global.
- **Dignité** : Selon le Conseil, le compostage humain pourrait potentiellement se faire de manière digne, à condition que le processus soit strictement contrôlé et respectueux.

L'avis souligne également qu'il n'existe **aucune norme de procédé uniforme**. Les différents prestataires appliquent leurs propres méthodes, ce qui complique la reproductibilité scientifique. En revanche, ce même Conseil a rendu un **avis favorable à l'égard de la résomation (hydrolyse alcaline)**, estimant que **cette technique répond aux critères de sécurité, de dignité et de durabilité, sous réserve d'un encadrement réglementaire adéquat.**

Conseil de la Santé (2025)

« La sécurité du compostage humain ne peut être garantie. Les données sur les agents pathogènes, les résidus et les standards de procédé sont insuffisantes. En ce qui concerne la résomation, cette méthode peut être acceptée, à condition d'être correctement régulée. »

ALLEMAGNE : REJET JURIDIQUE ET PRUDENCE SCIENTIFIQUE

En Allemagne, le compostage humain est testé de manière limitée depuis 2024 sous le nom de **Reerdigung**, notamment dans le Land de Schleswig-Holstein. Toutefois, la base juridique de cette expérimentation reste très fragile.

En janvier 2025, le ministère des Affaires sociales du Bade-Wurtemberg a conclu que la reerdigung **n'est pas autorisée** au regard de la législation funéraire allemande. Le ministère a également averti que **la participation à une cérémonie autour du “cocon de compostage” peut déjà être considérée comme un acte funéraire, et qu'elle est donc illégale tant qu'aucune reconnaissance légale explicite n'a été établie.**

La Bundesverband Deutscher Bestatter émet également des objections fondamentales :

- Le risque de dégradation incomplète des médicaments et substances toxiques
- L'imprévisibilité des odeurs et de la pollution du sol
- L'absence de contrôle sur les résidus restants
- La question de l'acceptabilité éthique liée à la visibilité du processus de décomposition

Des spécialistes allemands en ingénierie environnementale et en santé publique soulignent également que les températures atteintes lors du compostage (environ 55 à 60°C) sont **insuffisantes pour garantir l'inactivation complète des prions ou des virus**, contrairement à l'incinération thermique ou à l'hydrolyse chimique.

BELGIQUE : PRUDENCE ET REGARD CRITIQUE

En Belgique, l'Université catholique de Louvain (UCLouvain) a publié dès 2020 un rapport complet sur l'humusation (*Rapport final humusation 2020*). Le processus y est décrit comme **écologiquement prometteur**, mais **encore immature sur les plans juridique, éthique et technique**.

Le Comité consultatif belge de bioéthique a émis un avis similaire en 2021 :

L'humusation pourrait devenir acceptable à terme, mais uniquement à condition que la science puisse garantir la dégradation complète, la sécurité sanitaire et l'impact environnemental du procédé.

PRÉOCCUPATIONS SPÉCIFIQUES DU SECTEUR FUNÉRAIRE

Les professionnels du secteur funéraire formulent en parallèle plusieurs préoccupations pratiques :

- Que se passe-t-il avec les os ou éléments qui ne se décomposent pas entièrement ?
- Quelle garantie avons-nous que le produit final ne contienne pas de restes humains identifiables ?
- Qui porte la responsabilité en cas de décomposition incomplète ou de contamination du sol ?
- Où les « jardins de métamorphose » pourraient-ils être installés, et quel impact auraient-ils sur leur environnement et les visiteurs ?
- Quelles garanties offrent réellement les cocons de compostage ?

RÉFLEXION ÉTHIQUE : DIGNITÉ VERSUS NATURE

D'un point de vue anthropologique et éthique, l'humusation évoque une symbolique forte qui entre en résonance avec une conscience écologique croissante.

Selon le Dr Yvon van der Pijl (Université d'Utrecht), cette pratique s'inscrit dans une logique de connexion à la nature et de **transition rituelle**, où le corps devient partie intégrante d'un processus de régénération écologique.

Mais d'autres bioéthiciens, comme la professeure Maartje Schermer, mettent en garde : **la mort "naturelle" ne garantit ni sécurité ni dignité dans les soins funéraires**. Dès que les restes humains échappent au contrôle, **la confiance dans le système funéraire peut être compromise**.

Prof. Dr M.H.N. Schermer (Erasmus MC)

« La dignité ne peut être présumée dans un processus imprévisible et non réglementé. Penser écologiquement ne doit pas conduire à négliger les fondements éthiques. »

UN CONCEPT EN ÉVOLUTION

L'humusation reste un concept fascinant et idéaliste, mais elle demeure pour l'instant **une pratique scientifiquement non prouvée**. La décision du Conseil néerlandais de la santé et le rejet par les autorités allemandes montrent que **la reconnaissance de cette méthode prendra du temps**.

Alors que la résomation s'impose progressivement comme **une forme durable de traitement du corps fondée sur des bases scientifiques et techniques**, l'humusation reste cantonnée à la phase expérimentale.

Les défis pour les années à venir sont clairs :

- Standardiser scientifiquement le processus
- Mener des recherches indépendantes sur ses effets sur la santé publique
- L'ancrer juridiquement et l'évaluer éthiquement

Tant que ces conditions ne sont pas réunies, **l'humusation restera davantage un idéal philosophique qu'une réalité applicable**.

L'INNOVATION EXIGE PLUS QUE DE L'INTENTION

Résomation et humusation incarnent une **nouvelle génération de pratiques funéraires**. Elles s'inscrivent dans des évolutions sociétales importantes, mais posent aussi **des questions fondamentales**. Là où la résomation évolue vers une pratique potentiellement recevable grâce à des projets pilotes et des évaluations rigoureuses, **l'humusation reste engluée dans le symbolisme**, sans preuve scientifique suffisante.

Pour les professionnels du funéraire, les décideurs politiques et les chercheurs, **le moment est venu d'investir activement dans la connaissance, les protocoles et les cadres réglementaires**. **Ce n'est qu'ainsi que l'innovation pourra rimer avec confiance, dignité et durabilité dans les soins de fin de vie**.

Dans le même temps, il est **essentiel de mieux partager les savoirs et les expériences au sein du secteur funéraire mondial**.

Dans un domaine aussi sensible aux différences culturelles et aux convictions personnelles, nous devons continuer à chercher ce qui nous unit : **le respect du défunt et l'accompagnement des proches**. Seul un dialogue ouvert et une collaboration active peuvent mener à **des choix partagés, fondés sur des faits et non sur des suppositions**. Les nouvelles techniques, aussi prometteuses soient-elles sur le plan écologique, **doivent aussi être éthiquement solides, juridiquement sûres et socialement acceptables**. Cela exige bien plus que de bonnes intentions : une responsabilité partagée, **une mise en commun interdisciplinaire des savoirs**, et une transparence constante au sein du secteur. ■■■

La mort nous concerne tous. Les soins autour de la mort méritent donc notre engagement collectif.

Johan Dexters

HET HART KRIJGT GEEN DEMENTIE

OVERLEGPLATFORM DEMENTIE ZORG EN UITVAART, ZIJ AAN ZIJ

Op 25 november vond in onze kantoren in Antwerpen het Overlegplatform Dementie plaats, een gezamenlijke initiatief van Fonds 320, Funebra en het Expertisecentrum Dementie Orion. Zorgprofessionals en vertegenwoordigers uit de uitvaartsector kwamen samen rond één gedeelde realiteit: het hart krijgt geen dementie.

De bijeenkomst bracht bijna honderd deelnemers samen uit ziekenhuizen, woonzorgcentra, thuiszorg en de uitvaartsector. Opvallend was niet zozeer de diversiteit aan achtergronden, maar de grote herkenning over sectoren heen. De dag stond bewust niet in het teken van lezingen of pasklare antwoorden, maar van luisteren naar elkaars ervaringen en het zoeken naar haalbare oplossingen.

DEMENTIE EN AFSCHEID: GEEN VAST DRAAIBOEK

Tijdens het plenaire gedeelte werd een gezamenlijk kader geschetst rond dementie en uitvaart. Centraal stond het besef dat afscheid nemen bij dementie zelden volgens een klassiek scenario verloopt. Rouw, verlies en afscheid beginnen vaak al lang voor het overlijden en blijven ook nadien complex aanwezig, bij zowel bewoners, familieleden als zorgverleners. Vanuit dat gedeelde vertrekpunt werd bewust gekozen voor een interactief vervolg, waarbij deelnemers in kleine, gemengde groepen met elkaar in gesprek gingen.

IN GESPREK OVER WAT WERKT EN WAT WRINGT

Aan gesprekstafels werd gewerkt rond concrete vragen: Hoe breng je slecht nieuws aan iemand met dementie? Wat is een zinvolle manier van afscheid nemen? Welke rituelen helpen, en welke niet? Hoe verhoudt professionele zorg zich tot de rol van de uitvaartsector, voor, tijdens en na het overlijden?

De gesprekken maakten duidelijk dat er geen universele antwoorden bestaan, maar wel duidelijke grenzen tussen rollen en verantwoordelijkheden. Zorgverleners begeleiden mensen met dementie en hun naasten tijdens het ziekteproces, vaak over een periode van meerdere jaren, maar nemen bijna geen rol op in het afscheid na het overlijden. Naast het "afleggen" van een persoon, liggen de verdere praktische afspraken bij de familie, die zelf contact opneemt met de begrafenisondernemer.

Tegelijk werd benoemd dat de praktische handelingen die families na het overlijden stellen, noodzakelijk en logisch, voor zorgverleners soms abrupt kunnen aanvoelen. Zeker omdat zij gemiddeld zeven jaar intensief betrokken zijn geweest bij de zorg voor de persoon met dementie. Wat wél als zinvol naar voren kwam, is het belang van tijdige keuzes vóór het ontstaan of in een vroege fase van dementie. Het vastleggen van een wilsbeschikking bij de gemeente kan ervoor zorgen dat bepaalde wensen en rituelen vooraf gekend zijn. Ook een voorafregeling bij een uitvaartondernemer kan helpend zijn, al is dit geen vereiste. Tegelijk werd erkend hoe complex het voor uitvaartondernemers kan zijn wanneer iemand met beginnende dementie zelf een uitvaart komt regelen. Sommige personen met dementie worden begeleid door een bewindvoerder. Gezien bewindvoering stopt bij het overlijden, en er niemand zich sterk maakt om de begrafenis te regelen, kan de begrafenisondernemer niet weten wat

de wensen waren van de overledene, en wacht hem een hele moeilijke opdracht. Soms moet de begrafenisondernemer noodgedwongen het OCMW contacteren, terwijl de overledene zijn uitvaart misschien anders voor ogen had.

DE DOOD ALS GEDEELDE ZORG

Een terugkerend inzicht was dat dementie het afscheid niet eenvoudiger maakt, maar wel vraagt om meer samenwerking. De dood wordt steeds vaker een intiem en kwetsbaar moment, waarin voor sommigen klassieke structuren houvast bieden, voor anderen net helemaal niet. In dat spanningsveld kunnen zorg en uitvaart elkaar versterken, mits er ruimte is voor overleg en kennisdeling. Ook rouw na overlijden kwam expliciet aan bod: rouw bij familie, bij medebewoners, én bij zorgverleners zelf. Het werd duidelijk dat nazorg bij dementie meer is dan een randthema en dat ook daar een gezamenlijke verantwoordelijkheid ligt.

BLIK VOORUIT

In het slotmoment werd niet ingezet op conclusies, maar op perspectief. Het overlegplatform toonde vooral aan hoe groot de bereidheid is om over sectorgrenzen heen samen te werken. Niet door alles te willen vastleggen, maar door elkaar beter te begrijpen en elkaar tijdig te vinden. Het Overlegplatform Dementie bevestigde dat zorg en uitvaart geen opeenvolgende werelden zijn, maar elkaar raken rond dezelfde mensen, dezelfde vragen en dezelfde emoties. Samen luisteren bleek daarbij de eerste, noodzakelijke stap. ■■■

VROUWEN IN DE UITVAARTSECTOR HUN VERTELLEN VERHAAL

De rol van vrouwen in de uitvaartbranche is in de loop van de geschiedenis sterk veranderd. Wat vroeger een beroep was dat voornamelijk door mannen werd gedomineerd, telt tegenwoordig steeds meer vrouwen. Toch blijven veel van hun bijdragen vaak onzichtbaar. Met het internationale project “A Manifesto of Visibility and Voice” wil FIAT-IFTA (Internationale Federatie van Uitvaartondernemingen) daar verandering in brengen.

Dit initiatief nodigt vrouwen die wereldwijd actief zijn in de uitvaartbranche uit om hun verhaal te delen via kunst of creatieve expressie. Dat kan een foto, een schilderij, een collage, een gedicht of een andere visuele vorm zijn. Elk werk weerspiegelt persoonlijke en professionele ervaringen en benadrukt de waardevolle, maar vaak stille en onzichtbare rol die vrouwen spelen in de zorg voor overledenen en hun naasten

Door deze creatieve bijdragen te verzamelen, ontstaat een breed en internationaal beeld van de plaats van vrouwen in de sector, rekening houdend met hun uitdagingen en troeven. Het project heeft dus niet alleen tot doel zichtbaarheid te geven, maar ook een gesprek openen over gelijkwaardigheid en de waarde van diversiteit in de uitvaartwereld. ■■■

PRAKTISCH

- Startdatum: 1 november 2025
- Deadline: 31 maart 2026
- Maximale inzendingen per persoon: 3

WELKE FORMATS ZIJN TOEGELATEN?

Collage, fotografie, illustratie, tekening, schilderij, textiel, print, beeldhouwkunst (in de vorm van foto's), digitale kunst, fotomontage, datavisualisatie of korte video (max. 1 min. 30 sec.).

WELKE THEMA'S MOETEN WORDEN BEHANDELD?

Zichtbaarheid, Stem, Rouw, Zorg, Ondersteuning, Traditie, Verandering, Barrières, Doorbraken, Leiderschap, Veerkracht, Compassie, Gemeenschap, Spiritualiteit, Innovatie, Creativiteit, Erkenning, Pleitbezorging.

Bent u een vrouw die actief is in de Belgische uitvaartbranche en wil u deelnemen aan dit project? Stuur dan een e-mail naar elisa@fonds320 om een volledige informatiebrochure over dit project te ontvangen.

EEN NIEUWE STAP IN ECOLOGISCH BEGRAVEN

TUIN VAN TROOST

GEOPEND OP BEGRAAFPLAATS SILSBURG

Op 3 september 2025 opende Stad Antwerpen op begraafplaats Silsburg de Tuin van Troost, een nieuwe serene plek waar natuur, troost en duurzaamheid samenkomen.

Het is de eerste locatie in Antwerpen waar mozaïekbegroting wordt toegepast: een ecologische vorm van urnenbegroting waarbij een biologisch afbreekbare urn vergaat in de aarde en de asresten zich vermengen met de bodem.

EEN TUIN VOL KRUIDEN EN RUST

De Tuin van Troost bestaat uit zeven organisch gevormde plantvakken, elk rijkelijk beplant met geurende kruiden. Deze kruiden zorgen niet alleen voor kleur en rust, maar versterken ook het natuurlijke karakter van de begraafvorm. Nabestaanden kiezen zelf rond welk plantvak de urn wordt bijgezet. Zo ontstaat een mozaïek van rustplaatsen, waarbij elk plantvak een eigen sfeer en betekenis krijgt. Het resultaat is een zacht, tuinachtig landschap waar troost en natuur elkaar versterken en waar families op een persoonlijke manier afscheid kunnen nemen.

ECOLOGISCH EN ANONIEM BEGRAVEN

In de Tuin van Troost worden overledenen bijgezet in biologisch afbreekbare urnen. De urn vergaat volledig, de as wordt opgenomen in de bodem en er worden geen identificatietekens geplaatst. Daardoor verdwijnen de rustplaatsen op natuurlijke wijze in het landschap.

Deze manier van gedenken spreekt Antwerpenaren aan die bewust kiezen voor eenvoud, vergankelijkheid en verbondenheid met de natuur. Bovendien worden geen concessiekosten aangerekend voor deze ecologische begraafvorm. Dit maakt de Tuin van Troost financieel toegankelijk, zonder in te boeten aan kwaliteit, symboliek of serene vormgeving.

ANTWERPEN BLIJFT VOORTREKKER IN ECOLOGISCH BEGRAVEN

Met de Tuin van Troost zet Antwerpen zijn pioniersrol verder. De stad experimenteert al sinds 2011 met groene begraafvormen, toen het eerste urnenbos op Schoonselhof werd geopend, een project dat internationale erkenning kreeg. Nadien volgden meerdere ecologische urnenlandschappen in Berendrecht, Deurne, Ekeren, Merksem en Berchem. De Tuin van Troost op de begraafplaats Silsburg, is de nieuwste en meest vernieuwende toevoeging, dankzij het tuinkarakter, het gebruik van kruiden en de unieke mozaïekbegraaving.

EEN PLEK DIE BETEKENIS GEEFT AAN LOSLATEN

De Tuin van Troost biedt een zachte, natuurlijke manier van afscheid nemen. De kruiden, het open landschap en het bewust ontbreken van stenen en symbolen maken van deze plek een tuin waar herinneringen meebewegen met de seizoenen. Het is een plek die uitnodigt tot stilte, reflectie en verbondenheid met de natuur. ■■■

UN COUP D'ŒIL CHEZ LES VOISINS

ÉTATS-UNIS

Tatouages après la mort - une histoire de vie accrochée au mur

Pour beaucoup de personnes, un tatouage n'est pas une simple décoration, mais une partie visible de ce qu'elles sont. Une histoire de vie racontée à l'encre, construite au fil des années. Aux États-Unis, l'entreprise Save My Ink Forever répond au souhait des proches de conserver précisément cet élément tangible de l'identité du défunt.

Le concept est né de Michael et Kyle Sherwood, père et fils, tous deux actifs dans le secteur funéraire. Kyle Sherwood décrit l'embaumement comme sa forme d'expression professionnelle. Il ne considère pas la conservation des tatouages comme quelque chose de macabre, mais comme une forme de soin mémoriel, comparable à la conservation des cendres dans une urne. Aujourd'hui, des milliers de fragments de peau conservés, souvent encadrés, sont exposés dans des salons aux États-Unis, au Canada et au Royaume-Uni.

Le souhait de conserver un tatouage peut être exprimé du vivant de la personne. Les proches peuvent également initier la procédure jusqu'à 72 heures post mortem. Un entrepreneur de pompes funèbres retire la partie de peau convenue conformément aux directives de Save My Ink Forever. Celle-ci est ensuite traitée à l'aide d'une formule de conservation confidentielle et renvoyée encadrée après plusieurs mois. Le prix débute aux alentours de 1.700 dollars; des œuvres plus importantes, telles que des manches complètes ou des bodysuits, peuvent atteindre 100.000 dollars.

Qu'en est-il de l'aspect éthique?

Tout n'est pas autorisé. Les visages et les zones intimes sont refusés, tout comme les demandes visant à fabriquer des objets utilitaires à partir de la peau. Il existe toutefois des exceptions: des tatouages provenant de membres amputés ou de peau retirée lors d'une chirurgie de réassignation de genre ont également été conservés.

Un souvenir durable

Alors que près de la moitié des millennials possèdent au moins un tatouage, la demande de nouvelles formes de commémoration continue de croître. Save My Ink Forever offre aux proches la possibilité de conserver, de manière visible et durable, un élément personnel et reconnaissable du défunt comme souvenir pérenne.

CANADA

Le deuil à l'encre: des cendres de crémation dans les tatouages morbide ou art ?

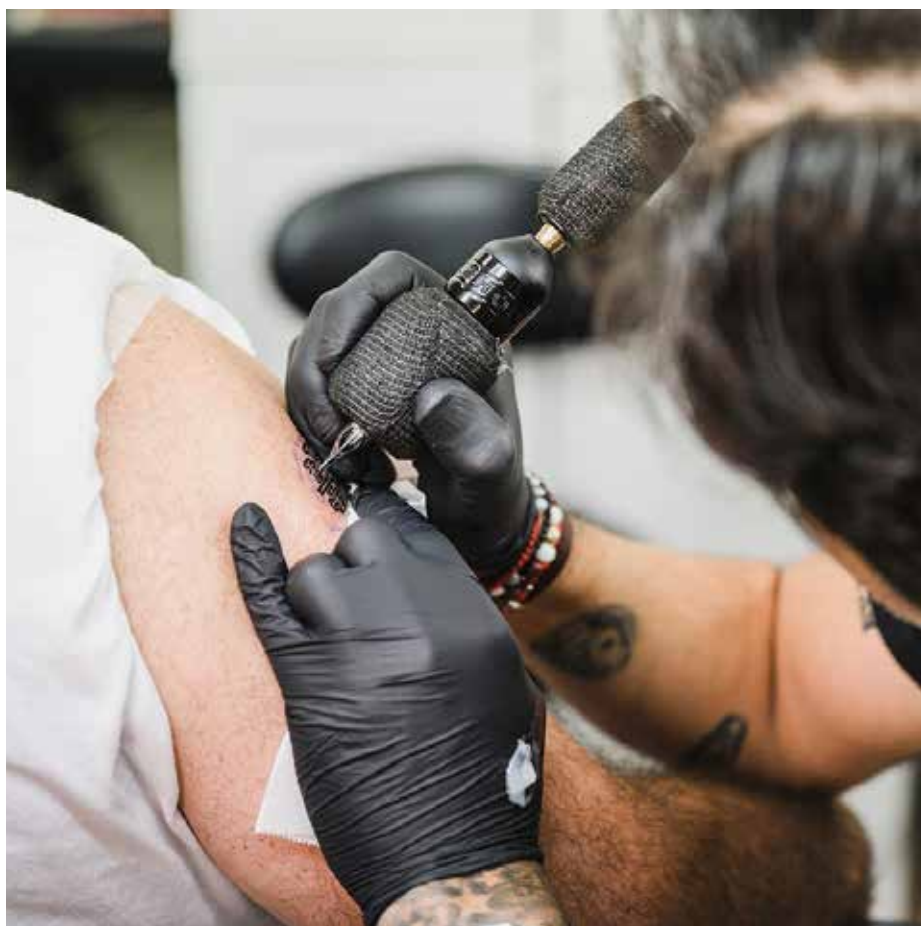
Au Canada, une nouvelle forme de commémoration émerge, dans laquelle les cendres de crémation deviennent littéralement partie intégrante du corps des proches. À Winnipeg, le salon de tatouage Cremation Tattoos réalise des tatouages dont l'encre est mélangée à une petite quantité de cendres crématoires. Pour certaines personnes endeuillées, il s'agit d'une alternative profondément personnelle aux formes de souvenir plus classiques.

L'initiative revient à la tatoueuse Kerri Parnell. En étudiant l'histoire du tatouage, elle a découvert que les premiers tatouages étaient réalisés à partir de cendre de bois. Le décès de sa grand-mère lui a ensuite donné l'idée d'intégrer des cendres de crémation à l'encre. Elle a d'abord expérimenté ce procédé sur elle-même, avec les cendres de sa grand-mère, avec l'accord de sa famille.

Contrairement à des prestataires étrangers qui proposent des encres funéraires prêtes à l'emploi, nécessitant l'envoi des cendres par courrier et plusieurs semaines d'attente, Parnell a opté pour un processus local et transparent. Elle a consulté des scientifiques, visité des crématoriums et des entreprises funéraires, et développé sa propre méthode pour mélanger les cendres à l'encre de manière sûre et contrôlée. Selon elle, cette proximité constitue un élément essentiel pour les clients.

Un effet thérapeutique?

Pour de nombreux proches, le processus du tatouage a un effet thérapeutique. Certains portaient longtemps physiquement les cendres de leur être cher. Le tatouage intégrant les cendres rend ce lien permanent, sans devoir transporter concrètement l'objet du deuil. Le motif tatoué, une moto, un symbole, un animal, renvoie souvent directement à la personnalité ou à la vie du défunt.

L'intérêt grandit également dans le secteur des soins. Dans la littérature médicale spécialisée, les études sur les tatouages comme forme de commémoration et de construction identitaire se multiplient. L'ajout de cendres de crémation renforcerait encore cette symbolique, en réunissant le physique et l'émotionnel.

Mémoire et limites

Cette pratique soulève néanmoins des questions, notamment en

matière de consentement, de gestion des cendres, d'hygiène et de délimitation professionnelle entre soins funéraires, accompagnement du deuil et art corporel. Elle s'inscrit toutefois dans une tendance plus large où les proches recherchent des formes de souvenir personnelles, durables et physiquement incarnées.

Ce qui paraissait autrefois impensable est aujourd'hui exploré avec prudence: non seulement conserver le deuil, mais le porter, au sens le plus littéral du terme.

LE NORD DE L'ONTARIO

La crémation comme choix dominant

Au Canada, dans le nord de l'Ontario, la crémation est devenue en peu de temps la forme de funérailles dominante. Alors qu'il y a dix ans environ la moitié des défunts étaient incinérés, près de 85 % des familles optent aujourd'hui pour la crémation. Cette évolution rapide contraint le secteur funéraire à repenser en profondeur son fonctionnement, ses infrastructures et ses services.

Une autre organisation du travail

La préférence croissante pour la crémation ne se reflète pas uniquement dans les chiffres, mais aussi dans la manière d'aborder l'adieu. Les familles prennent de plus en plus souvent contact

directement avec les crématoriums et renoncent consciemment au parcours classique via une entreprise funéraire traditionnelle. La demande porte principalement sur des services sobres, rapides et dignes, avec un encadrement minimal.

Cette évolution a des conséquences sur l'organisation du travail. La crémation nécessite moins de personnel et de logistique que les rites funéraires traditionnels assortis de cérémonies étendues. Les services funéraires deviennent plus compacts, plus efficaces et davantage personnalisés. L'accent se déplace du cérémonial vers le respect des souhaits individuels et du contexte familial.

La simplicité ne signifie toutefois pas que le deuil est vécu de manière moins intense. Le choix de la crémation et de rituels limités correspond davantage à la manière dont les personnes vivent aujourd'hui : de façon plus personnelle, plus discrète et moins attachée aux traditions collectives. L'adieu devient de plus en plus un événement privé, souvent réservé à un cercle restreint.

Des cendres sans destination fixe

La gestion des cendres évolue également. Les familles donnent moins d'instructions précises quant à la destination de l'urne ou des cendres. Plutôt qu'une inhumation dans un cimetière, les cendres sont plus fréquemment dispersées, parfois en plusieurs lieux significatifs pour le défunt ou ses proches. Ces choix échappent généralement aux systèmes d'enregistrement formels.

À long terme, cela a un impact sur les cimetières et la culture du souvenir. Là où le lieu de repos était autrefois clairement défini et enregistré, cet ancrage physique tend à disparaître. Pour les générations futures, il pourrait devenir difficile de retrouver un lieu concret de commémoration.

Transformations sociétales

L'évolution observée dans le nord de l'Ontario montre que la crémation est bien plus qu'un choix technique. Elle reflète des changements sociétaux plus larges et confronte le secteur funéraire à des questions fondamentales de rôle, de pertinence et de gestion durable de la mémoire, aujourd'hui et demain.

FRANCE

Dispersion des cendres en mer

En France, la dispersion des cendres en mer gagne rapidement en popularité. Chaque année, le nombre de cérémonies augmente de 10 à 15 %. Ce qui était autrefois un choix exceptionnel s'impose progressivement comme une alternative à part entière au cimetière ou au columbarium, avec des conséquences claires pour l'organisation des funérailles. Les dispersions sont le plus souvent effectuées sous l'accompagnement de services maritimes officiels. À eux seuls, ces services publics effectuent près de 3 000 sorties par an pour des dispersions de cendres, soit un doublement en moins de dix ans. Dans certaines régions côtières, cette pratique est devenue à ce point courante qu'elle fait désormais partie intégrante de leur fonctionnement structurel.

Nouveaux acteurs sur le marché

Parallèlement, de nouveaux acteurs apparaissent. Il ne s'agit pas d'entrepreneurs de pompes funèbres traditionnels, mais d'armateurs et d'exploitants de bateaux qui utilisent leurs navires à la fois pour des sorties de plaisance et pour des cérémonies funéraires. Ils proposent des dispersions en mer pour de petits groupes de proches, souvent avec un cadre ritualisé, une restauration limitée et un certificat officiel mentionnant les coordonnées exactes du lieu de dispersion. Ce lieu acquiert ainsi une valeur symbolique dans le processus de deuil.

La réglementation française est stricte. La dispersion des cendres en mer nécessite une autorisation communale et ne peut avoir lieu qu'à au moins 300 mètres du

rivage. L'immersion d'une urne est soumise à des règles encore plus strictes : elle doit se faire plus au large et uniquement à l'aide d'urnes biodégradables. Les cendres d'animaux de compagnie sont également de plus en plus souvent intégrées à ce cadre.

La Bretagne occupe une position particulièrement marquée. On y compte plus de 1 000 dispersions de cendres en mer par an, soit deux fois plus qu'il y a cinq ans. Certaines brigades indiquent qu'elles accompagnent plusieurs cérémonies successives lors des journées de forte demande. L'ampleur de celle-ci met la capacité des services sous pression.

Un deuil sans lieu fixe

Derrière cette évolution se cachent plus que des préférences pour la mer ou la nature. Des structures familiales changeantes, une mobilité accrue et un affaiblissement du lien avec les cimetières traditionnels jouent un rôle important. Les jeunes générations, en particulier, recherchent des rituels moins liés à un lieu précis et davantage en phase avec leur mode de vie et leurs valeurs.

La dispersion des cendres en mer s'inscrit dans cette quête d'alternatives : plus personnelles, plus mobiles et moins dépendantes d'infrastructures fixes. Pour le secteur funéraire, cela représente non seulement un marché en croissance, mais aussi de nouvelles questions en matière d'organisation, de coopération et de responsabilité, bien au-delà du cadre classique du cimetière. ■■■

ENDLIS

Waardig afscheid op zee.
Daar zorgen wij voor.

Un dernier adieu en mer
empreint de dignité.
Nous y veillons.

FONDS 320 EN POBOS BIEDEN MEDEWERKERS IN DE UITVAARTSECTOR ONDERSTEUNING NA TRAUMATISCHE GEBEURTENISSEN

Werken in de uitvaartsector betekent dagelijks omgaan met verlies, afscheid en soms met situaties die zwaar kunnen doorwegen. We staan er liever niet bij stil, maar een vergissing bij de identificatie van een overledene, agressie of bedreiging, een arbeidsongeval, een inbraak, brand, een plotse toename van sterfgevallen of het overlijden van een collega: dit zijn gebeurtenissen die elke medewerker kunnen raken, ongeacht ervaring of veerkracht.

In zulke omstandigheden kan tijdige professionele ondersteuning een groot verschil maken. Daarom kunnen werknemers uit de sector

kosteloos terecht bij POBOS, via het Waarborg en Sociaal Fonds voor de Begrafenisondernemingen, of kortweg Fonds 320.

POBOS: GESPECIALISEERDE HULP MET DISCRETIE EN EXPERTISE

POBOS is een erkend centrum voor welzijnszorg en psychologische ondersteuning na traumatische en psychosociale gebeurtenissen. De organisatie werkt al sinds 1990 met erkende psychologen die ervaring hebben met impactvolle situaties op en buiten de werkvloer.

POBOS beschikt over:

- meer dan 240 erkende psychologen verspreid over België;
- klinisch psychologen die instaan voor professioneel dossierbeheer;
- maatschappelijk assistenten die onder meer dossiers rond arbeidsongevallen opvolgen.

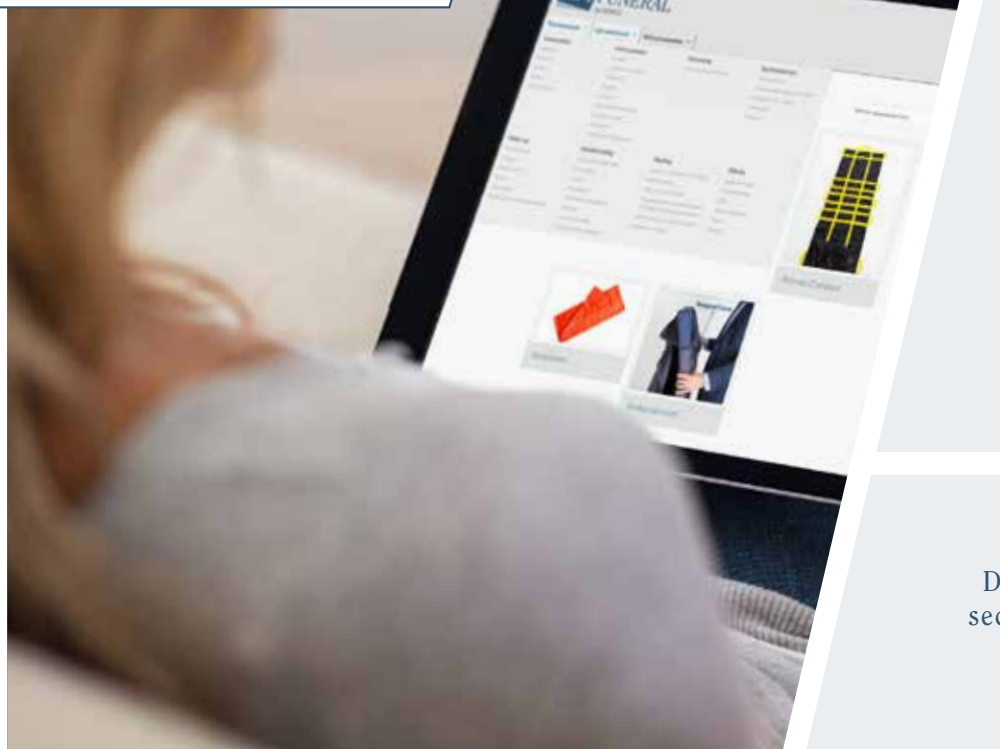
Alle ondersteuning verloopt strikt vertrouwelijk. Informatie wordt nooit gedeeld met de werkgever zonder toestemming van de werknemer.

Bestuurder Gauthier Agneessens over Pobos:

“Wij begeleiden medewerkers op een menselijke en discrete manier, met respect voor hun tempo en hun privacy. De drempel moet zo laag mogelijk zijn.”

VOOR WELKE SITUATIES KAN MEN TERECHT?

Ondersteuning kan worden aangevraagd bij onder andere:

New

KWALITEITSPRODUCTEN VOOR OVERLIJDENDE ZORG & OVERDRACHT

Thanatopraxie
Vloeistoffen
Instrumenten
Make – up
Uitrusting
Injectie

Kledij
Trolleys
Lijkzakken
Transfer lichamen
Verpleegkundige tafels
Kist accessoires

Deze site is opgezet door specialisten uit de sector en brengt de beste en meest geschikte producten voor uw bedrijf samen

Funico NV / Industriepark
Booiebos 3 / 9031 Drogen
T 09 280 90 00 / info@funico.be

Depot Brussel
Molenstraat 55 / 1651 Lot

www.all4funeral.com

- een ingrijpende of schokkende gebeurtenis tijdens het werk;
- verbale of fysieke agressie;
- een fout of incident met emotionele impact;
- arbeidsongevallen;
- brand, inbraak of andere bedreigende situaties;
- overlijden van een collega of contactpersoon;
- crisisomstandigheden zoals oversterfte, rampen of plotse zware werkdruk;

Naast individuele begeleiding, zijn ook groepsessies mogelijk wanneer meerdere medewerkers getroffen zijn.

HOE ONDERSTEUNING AANVRAGEN?

Aanmelden kan eenvoudig via assist@fonds320.be, met vermelding van:

- Voornaam + naam
- Adresgegevens

- GSM-nummer
- E-mailadres
- Leeftijd
- Taal
- Onderneming waar je werkt
- Een beknopte omschrijving van de hulpvraag

Deze informatie is nodig om de best passende psycholoog in jouw regio te selecteren.

SNELLE, KOSTELOZE HULP

Na goedkeuring door Fonds 320 wordt het dossier onmiddellijk aan POBOS doorgestuurd.

- Bij dringende situaties kan een eerste gesprek binnen 24 uur plaatsvinden.
- Een begeleiding omvat meestal 3 tot 10 consultaties.
- Alle gesprekken zijn volledig gratis voor de werknemer.

ONDERSTEUNING VOOR TEAMS EN WERKGEVERS

Op vraag van de werkgever kan POBOS ook:

- workshops geven over eerste opvang na incidenten;
- begeleiding bieden bij burn-out, stress of werkhervatting;
- teams begeleiden tijdens reorganisaties of langdurige hoge werkdruk.

POBOS werkt voor zowel kleine als grote ondernemingen, altijd met respect voor de privacy en de vertrouwelijkheid van de medewerker.

WAAROM DIT BELANGRIJK IS VOOR DE SECTOR

De uitvaartsector werkt in omstandigheden met een hoge emotionele belasting. Medewerkers ondersteunen in moeilijke momenten draagt rechtstreeks bij aan hun welzijn, hun veerkracht én de kwaliteit van dienstverlening aan families. ■■■

FunePRIOR, de nieuwe oplossing voor het versturen van rouwbrieven

Betere opvolging

Geen postzegels meer nodig

Eenvoudigere facturatie achteraf

Verzend rouwbrieven makkelijker en sneller

Funebra lanceert, in samenwerking met bpost, vanaf 3 februari een nieuwe procedure voor rouwbrieven. Niet meer met postzegels, maar met een speciale, rode rouwzak en een unieke barcode per familie. Dankzij die samenwerking verzenden uw cliënten makkelijker hun rouwbrieven, zijn ze zeker van een tijdige bezorging en blijft u het voordelige posttarief genieten.

De belangrijkste voordelen?

- **Makkelijker proces:** er zijn geen postzegels meer nodig en u zit dus nooit meer met overschotten.
- **Betere opvolging:** dankzij dit nieuw process krijgen de rouwbrieven nog meer aandacht bij bpost en u krijgt zelfs een bericht mocht er een probleem zijn met een brief.
- **Eenvoudigere facturatie:** u betaalt pas na de ontvangst van de factuur en alleen voor de verwerkte rouwbrieven.

Bestel uw rode rouwzakken en etiketten nu op www.funebra.com

Kan ik mijn voorraad rouwzegels nog gebruiken?

Dit nieuwe proces werkt zonder postzegels, maar je kunt nog steeds je prior rouwzegels gebruiken om een paar aparte rouwbrieven te versturen, of voor je "klassieke" post.

Wat gebeurt er als de familie de rouwzak niet gebruikt?

Beslist de familie om de brieven toch met postzegels te verzenden? Geen probleem. De barcode van de rouwzak vervalt automatisch 2 weken na de begrafenis.

Welk formaat brief is toegestaan?

A4 in 3 geplooid (210 x 99 mm)
A4 in 4 geplooid (148 x 99 mm)
Maximale dikte: 5 mm
Minimale afmetingen: 90 x 140 mm
Maximale afmetingen: 125 x 235 mm
Altijd rechthoekig (niet vierkant)

FunePRIOR in 5 stappen

Stap 1 **Bestel uw voorraad rode rouwzakken**

Surf naar www.funebra.com, ga naar 'Winkel' en voeg een voorraad rode rouwzakken en etiketten toe aan uw winkelmandje. U ontvangt uw bestelling na 1 week.

Stap 2 **Activeer de unieke barcode**

Op elke rouwzak kleef u een etiket met een unieke barcode. Een belangrijke stap is de 'activatie' en het toewijzen van de barcode aan een familie.

Dit doet u op www.funeprior.be. Vermeld:

- de naam van de overledene
- het e-mailadres waarop wij u op de hoogte kunnen houden
- de datum van de begrafenis

Stap 3 **Geef de rouwzak aan de familie**

Geef de rouwzak met de unieke barcode aan de familie. Ze verzamelen er al hun rouwbrieven in – ongefrankeerd – en geven de tas vóór 17 uur af in het dichtstbijzijnde Postkantoor.

Scan de QR-code of bezoek www.bpost.be/nl/rouwbrieven-verzenden voor tips en advies over het verzenden van rouwbrieven (openingstijden postkantoor, adresvalidatie-tool, enz.).

Stap 4 **Volg de verzending van de rouwbrieven op**

Je hoeft niets te doen, we zullen je informeren als er problemen zijn (verkeerd adres, brief kan niet worden afgeleverd, etc.) zodat je direct contact kunt opnemen met de familie.

Stap 5 **Factureer aan de familie**

U krijgt 1 keer per week een factuur van Funebra. Betalen doet u dus pas na ontvangst van de factuur (via domiciliëring of betaling), op basis van het aantal verwerkte rouwbrieven.

Uw voordeeltarief voor rouwpost? Dat blijft uiteraard gelden.

VDAB EN WERKGEVERS SAMEN SLIMMER TALENT VINDEN

INTERVIEW MET ANN VAN NOOTEN,
MANAGER DIENSTVERLENING BIJ VDAB

De krapte op de arbeidsmarkt blijft aanhouden. Voor veel werkgevers is het vinden van geschikt personeel een dagelijkse uitdaging. Tegelijk zijn er duizenden talenten die klaarstaan om aan de slag te gaan als ze de juiste kansen krijgen.

Daarom zet VDAB vanaf het najaar van 2025 sterk in op een vernieuwde en geïntegreerde ondersteuning van werkgevers op drie niveaus: digitale tools, een vlot bereikbaar contactcenter en actieve matching met werkzoekenden.

ZELF VACATURES PUBLICEREN EN KANDIDATEN VINDEN

Ann Van Nooten: "Als werkgever kan je zelf vacatures publiceren via 'Mijn VDAB' om vacatures maximaal zichtbaar te maken op vdab.be en andere platformen. Met de 'Vacature Posting API' kan je vacatures automatisch publiceren. Met digitale matching en de tool 'Vind een werknemer' vind je zelf geschikte kandidaten en kan je ook contact met hen opnemen."

"We vernieuwen ook de beroepen, vaardigheden en kennis in onze toepassingen zodat ze beter aansluiten bij de huidige arbeidsmarkt", vertelt Ann.

"Vanaf begin 2026 zal je bij het invoeren van je vacature die nieuwe beroepen en vaardigheden kunnen aanduiden. Bestaande vacatures zullen automatisch worden overgezet. Alle beroepen en vaardigheden en kennis vind je in de databank 'Competent'.

ONDERSTEUNING BIJ HET ZOEKEN NAAR KANDIDATEN

Ann Van Nooten: "Wil je ondersteuning van VDAB? Vanaf nu kan dit rechtstreeks in 'Mijn

VDAB'. Via het vinkje 'Ik wil dat VDAB me helpt bij het zoeken naar kandidaten' geef je aan dat je ondersteuning wenst. Binnen drie werkdagen neemt het contactcenter van VDAB contact met je op. Een bemiddelaar bespreekt met jou hoe je de digitale tools kan gebruiken, je vacature kan verbeteren en welke VDAB-diensten interessant zijn, zoals bv. werkplekcleren en taalcoaching.

Publiceer je minstens tien vacatures per maand, dan voorzien we bovendien om de drie weken een opvolgesprek over alle vacatures."

ACTIEVE MATCHING VAN WERKZOEKENDEN

Ann Van Nooten: "Onze provinciale teams met sectorexpertise werken samen met VDAB-partners om werkzoekenden actief te matchen met openstaande vacatures, via gerichte opleidingen, jobdates of projecten. Sta je als werkgever open voor werkzoekenden die nog competentieontwikkeling of taalondersteuning nodig hebben? Of ben je bereid om je werkvloer aan te passen zodat die ook toegankelijk is voor mensen met een beperking? Dan vergroot je als werkgever aanzienlijk je kansen op een match met kandidaten van VDAB."

Ook deelnemen aan jobevents en het geven van sollicitatiefeedback zijn een belangrijke manier om de matching door VDAB te verbeteren.

Service
24/7

NEMEGER

Uitrusting en technische installaties voor de begrafenisondernemer.

- Frigokamers & Rouwkamerkoeling
- Airconditioning & warmtepompen
- Elektrische hefinrichting/takels
- Inox rolwagens en wastafels
- Inox reinigingshaspels

AIRCONDITIONING

KOELTECHNIEK

Wij hebben de temperatuur in de hand.

Bezoek
onze
website

Nemegeer Gerrit
Urselseweg 121
9910 Knesselare

Gsm: 0477/47.66.77
Tel: 09/375.15.99
info@nemegeer.com

<http://funeral.nemegeer.com>

UPDATE IBO

Ann Van Nooten: "Begin 2026 wordt de individuele beroepsopleiding (IBO) hervormd. VDAB wil IBO samen met werkgevers een nieuw elan geven. Het blijft een unieke formule waarmee werkgevers kandidaten op de werkvloer kunnen opleiden, volledig op maat van hun organisatie. Dat zorgt niet alleen voor duurzame instroom, maar ook voor gemotiveerde medewerkers die écht passen bij het bedrijf." ■■■

Meer info: vdab.be/werkgevers

UITVAARTVERZ

HELDERHEID, ZEKERHEID
EN TRANSPARANTIE

VERZEKERINGEN IN BELGIË

Het is en blijft een onderwerp waar mensen liever niet te lang bij stilstaan: de uitvaartverzekering. Maar wie ooit een overlijden van dichtbij meemaakte, weet hoe belangrijk ze is. Niets is moeilijker dan afscheid nemen terwijl je tegelijk geconfronteerd wordt met onverwachte en soms torenhoge kosten. Een goede uitvaartverzekering voorkomt die situatie.

Het grote voordeel van een uitvaartverzekering is dat ze zowel de klant als de begrafenisondernemer zekerheid biedt. Voor de klant is het een manier om zijn laatste wensen op een serene en betaalbare manier te laten uitvoeren. Voor de ondernemer biedt het duidelijkheid over het budget en de verwachtingen. Een klant met een goed gemaakte voorafregeling heeft rust in het hoofd en dat is veel waard.

Uitvaartverzekeringen zijn in wezen levensverzekeringen. Ze keren een overeengekomen kapitaal uit bij overlijden, bedoeld om de kosten van de uitvaart te dekken. Hoewel het bedrag in principe vrij besteedbaar is, gebeurt de uitbetaling meestal op basis van facturen. Blijft er geld over, dan moet dat correct aan de begunstigde worden uitgekeerd. Is het kapitaal ontoereikend, dan vallen de bijkomende kosten uiteraard ten laste van de nabestaanden.

In deze editie publiceren we een unieke, objectieve vergelijking van de belangrijkste Belgische uitvaartverzekeringen. Op basis van een gestandaardiseerde vragenlijst, ingevuld door vrijwel alle grote verzekeraars, brengen we een transparant overzicht van het aanbod. Alle gekende uitvaartverzekeraars werden hiervoor aangeschreven. Spijtig genoeg was KBC niet bereid om vergelijkende data aan te leveren. Ze blijven uiteraard wel één van de spelers op de markt, en wie een volledig overzicht wil, doet er goed aan zelf bijkomende informatie bij hen op te vragen.

Tegelijk willen we met dit dossier enkele structurele zorgen aanstippen. De FSMA waarschuwde terecht in 2011 al voor de risico's van voorafbetaalde uitvaartdiensten die niet meer uitgevoerd kunnen worden, bijvoorbeeld door het faillissement of de stopzetting van de ondernemer. Een wettelijke regeling die bepaalt dat enkel erkende verzekeraars dergelijke bedragen mogen innen, zou een belangrijke stap zijn richting meer consumentenbescherming.

Verder merken we een groeiende verwevenheid tussen verzekeraars en uitvaartverzorgers, met mogelijk gevolgen voor de keuzevrijheid van de klant. Transparantie, correcte informatie en duidelijke afspraken zijn daarom essentieel.

Een goede samenwerking tussen klant, verzekeraar en uitvaartondernemer is in ieders belang. Met deze vergelijkende analyse willen we bijdragen aan die samenwerking en aan meer duidelijkheid in een thema dat nog te vaak onderbelicht blijft, maar wel iedereen vroeg of laat aanbelangt.

Johan Dexters, Voorzitter

	BELFIUS DIRECT	COMOPOLIS	DELA UITVAARTZORGPLAN
--	----------------	-----------	-----------------------

Algemene kenmerken			
Aansluitleeftijd	Vanaf 18 tem 75 via periodieke premie, vanaf 76 tot(98) via koopsom.	Minimum aansluitleeftijd 18 jaar en maximum aansluitleeftijd 85 jaar MET maandpremies.	Minimum aansluitleeftijd 18 jaar, geen maximum aansluitleeftijd. Kinderen meeverzekerd mits melding op de polis. Vanaf 70 jaar is enkel koopsom mogelijk.
Levenslange of tijdelijke dekking? Indien tijdelijk: tot welke einddatum?	Levenslange dekking met beperkte duur premiebetaling (10-15-20jaar of koopsom).	Levenslange dekking.	Levenslange dekking.
Zijn kinderen op de polis meeverzekerd? Zo ja, voor welk bedrag?	Ja, voor een vast kapitaal van 2.500euro.	Kinderen tot 18 jaar zijn GRATIS mee verzekerd voor het bedrag van hun uitvaart en maximum het verzekerd bedrag van de ouders. Kinderen moeten wel gemeld worden en staan nominatief in de bijzondere voorwaarden van de polis vermeld.	Kinderen zijn meeverzekerd als zij op de polis staan en dit voor de kosten van de uitvaart (met een maximum van het hoogste verzekerd kapitaal van één van beide ouders).
Kan de verzekeringnemer enkel een natuurlijk persoon zijn of ook een vennootschap?	Beide zijn mogelijk maar indien VN is bedrijf, dient de V zijn akkoord te geven.	Verzekeringnemer kan zowel een natuurlijk persoon zijn als een vennootschap.	Neen , DELA verzekert enkel natuurlijke personen. De verzekeringnemer kan geen vennootschap zijn.
Welke medische acceptatie hanteert uw maatschappij?	NVT	Medische acceptatie aan de hand van een eenvoudige medische vragenlijst. Acceptatie kan op basis van het standaard tarief of bijpremies. Een weigering kan ook om medische redenen.	Wanneer een kandidaat-verzekerde een DELA Uitvaartzorgplan wil afsluiten, beantwoordt hij enkele eenvoudige vragen over zijn gezondheidssituatie. In de meeste gevallen volstaat dit en hoeft de aanvraag niet naar onze adviserend arts omdat de kandidaat-verzekerde in goede gezondheid verkeert. Beantwoordt hij één van de gezondheidsvragen met 'ja', dan vragen we bijkomende informatie en wordt het dossier medisch beoordeeld door onze adviserend arts. In het merendeel van de gevallen wordt de kandidaat-verzekerde alsnog aan een basispremie verzekerd, zonder bijpremie. Voor sommige kandidaat-verzekerden kan het zijn dat de gezondheidssituatie een hoger risico dan gemiddeld inhoudt voor DELA. In dat geval stelt DELA een bijpremie of koopsom voor, in uitzonderlijke gevallen, een wachttijd.
Werkt u met een gezondheidsverklaring en daarop volgende medische beoordeling?	NVT	We werken met een gezondheidsverklaring en een daarop volgende medische beoordeling.	Zie hierboven.

	BELFIUS DIRECT	COMOPOLIS	DELA UITVAARTZORGPLAN
Werkt u met bijpremies?	NVT	We werken in bepaalde gevallen met bijpremies	Ja, zie hiervoor
Hanteert u een standaard wachttijd en zo ja, dewelke?	Bij overlijden door ziekte of een natuurlijke dood is er een wachttijd van 2 jaar voorzien. Tijdens deze wachttijd is onze tussenkomst als volgt voorzien: • Tijdstip overlijden te tellen vanaf onderschrijven polis • Verzekerd kapitaal • de eerste 6 maanden terugstorting van de betaalde premies min de taksen. - tussen 6 en 12 maanden 25% van het verz. kapitaal - tussen 12 en 18 maanden 50% - tussen 18 en 24 maanden 75% - vanaf 24 maanden 100% Deze wachttijd is op elke verzekerde van toepassing, ook op kinderen jonger dan 18 jaar.	Er is NOOIT een wachttijd bij ongeval. Bij natuurlijk overlijden is er een wachttijd van 24 maanden voor de verzekerde die intekenen vanaf 60 jaar. We betalen bij natuurlijk overlijden de netto betaalde premies uit (eerste 12 maanden), 50 % van het verzekerd kapitaal (van de 13° t.e.m. de 24° maand) een het volledig kapitaal vanaf de 25° maand	Neen, DELA hanteert bewust geen standaard wachttijd. Een wachttijd betekent dat bij overlijden tijdens de wachttijd nooit het volledig verzekerd kapitaal wordt uitgekeerd. Dit druist dus in tegen het eigenlijke doel van de uitvaartverzekering. Daarom hanteren we bij DELA standaard geen wachttijd, tenzij de adviserend arts uitzonderlijk anders beslist.
Wat is de minimum en maximum duurtijd premiebetaling?	Beperkte duur premiebetaling (10-15-20 jaar of koopsom)	Duurtijd premiebetaling : 10/15/20/25/30 jaar. OPGELET: de premiebetaling loopt maximum tot de 90-jarige leeftijd van de verzekerde	De klant kiest zelf zijn duurtijd premiebetaling, bij periodieke premiebetaling. Dit met een maximum van 80 jaar. De klant kan dus maximum tot de leeftijd van 80 jaar premies betalen. De klant blijft levenslang verzekerd, ongeacht de duurtijd van premiebetaling.
Periodiciteit premiebetaling	Vanaf 18 tem 75 via periodieke premie (maandelijks of jaarlijks), vanaf 76 tot(98) via koopsom	Maandelijks premiebetaling mogelijk tot 85 jaar. Jaarlijkse premiebetaling mogelijk tot 85 jaar. Koopsom mogelijk tot 85 jaar. Deposito product kan onbeperkt afgesloten qua leeftijd.	Maandelijks en jaarlijkse premiebetaling mogelijk, tot de leeftijd van 80 jaar. Eennmalige premie is altijd mogelijk, hier is geen maximum leeftijd.

Verzekerd kapitaal			
Minimum kapitaal, maximum kapitaal?	Minimum kapitaal €2.500, maximum kapitaal €10.000	Minimum kapitaal is €3.000, maximum kapitaal €15.000	Minimum kapitaal €2.500, maximum kapitaal €10.000
Extra dekkingen?	Bijstand	Het bijstandspakket is een extra dekking voor ALLE klanten, facultatief kan er een extra kapitaal afgesloten worden van maximum €75.000 tot de verzekerde leeftijd van 67 jaar	Extra bijstand, zie hierna.
Wanneer wordt uitbetaald?	Bij overlijden	Na ontvangst van het volledig dossier en alle documenten	Er wordt uitbetaald bij overlijden, nadat wij de gevraagde documenten hebben ontvangen.

Verzekerd kapitaal

Aan wie wordt uitbetaald ?	Begravenisondernemer of/ en begunstigde vermeld op de polis	Volgens keuze verzekeringsnemer, bij voorkeur altijd eerst aan de begravenisondernemer	Er wordt uitbetaald aan de begunstigten die de klant koos en op de polis schreef. Dit kan een natuurlijk persoon zijn, maar de klant kan er ook voor kiezen bij overlijden eerst de facturen van de uitvaartondernemer te laten betalen met het verzekerde kapitaal. In dat geval gaat het saldo naar de begunstigten. Kiest de klant geen begunstigten, dan wordt uitbetaald aan de wettige erfgenamen.
Is indexering mogelijk en hoe gebeurt dit?	Ja, vast % gedurende looptijd van contract (periodiek = 1%, koopsom = 0,25%)	Ja indexering is mogelijk, naar keuze 1/2/3/4 %	Ja, het uitvaartzorgplan van DELA wordt geïndexeerd volgens de consumptieprijsindex. Dit doen we tijdens de duurtijd van premiebetaling. Zo blijft de klant gerust dat zijn verzekerde kapitaal voldoende is om ook in de toekomst de uitvaart te kunnen bekostigen.
Wordt op de polis winstdeelname toegekend?	Neen	Er wordt GEEN winstdeelname uitgekeerd	Ja, DELA deelt in de winst. Het winstaandeel wordt exclusief gebruikt voor een verhoging van het verzekerde overlijdenskapitaal zonder dat de premie wordt verhoogd. De polis is winstdelend vanaf de ingangsdatum tot het moment van uitkering. De precieze winstdeling wordt jaarlijks berekend via het winstdelingsplan. In overeenstemming met dat winstdelingsplan bepaalt DELA elk jaar of er een deelname in de winst wordt toegekend.
Verzekerden die verhuisd zijn naar het buitenland, blijven die verzekerd en kunnen die ontvangen in het buitenland?	De dekking is wereldwijd, indien er nog premies dienen betaald te worden, vragen wij wel dat dit gebeurt via een Belgische rekening.	Verzekerden die naar het buitenland verhuizen kunnen verzekerd blijven voor het kapitaal maar NIET voor de bijstand. Dit betekent dat we in het buitenland geen bijstand kunnen bieden, wel in België mocht dit nodig zijn.	Ja, de verzekerde die verhuist naar het buitenland blijft verzekerd, en bij overlijden en na het ontvangen van de nodige documenten zal DELA het verzekerde kapitaal uitbetalen.

Welke bijstand is inbegrepen?

Administratieve hulp na overlijden	JA	De bijstand wordt opgestart en gecoördineert door een persoonlijke Care manager. (gediplomeerd sociaal assistent). Deze Care manager belt de nabestaanden binnen de enkele uren na de melding overlijden of palliatief dossier en komt een eerste keer langs binnen de 24 uur. De Care manager stuurt de administratieve hulp na overlijden aan. Deze hulp wordt geboden door sociaal assistenten. Er is een pakket van 19 uur voorzien, onderling inwisselbaar met de psychologische bijstand.	Ja. Onze consulenten DELA nabestaanden zorg komen na de uitvaart langs bij de nabestaanden. Zij helpen bij een hoop administratieve en praktische regelingen. Zij doorlopen samen met de familie heel wat administratie. Tijdens het bezoek zal de consulent al zoveel mogelijk regelen door contact te nemen met bijvoorbeeld instellingen en nutsmaatschappijen.
---	----	---	--

	BELFIUS DIRECT	COMOPOLIS	DELA UITVAARTZORGPLAN
Is psychologische bijstand (eventueel max. aantal uren) voorzien?	Ja (5 sessies)	Er zijn 19 uren psychologische bijstand voorzien, onderling inwisselbaar met de uren administratieve hulp. Zowel de administratieve als psychologische hulp loopt vanaf de palliatieve fase tot één jaar na het overlijden en indien de 19 uur niet voldoende zijn kan er een onbeperkt aantal uur extra genomen worden maar dan zelf te betalen.	De begunstigden, nabestaanden en erfgenamen van de verzekerde kunnen een beroep doen op een psycholoog die hen helpt bij hun rouwverwerking. Dit zijn 5 individuele sessies van een uur of een besloten familiesessie van een uur.
Repatriëring	Ja	Er is wereldwijde repatriëring voorzien en dit voor een onbeperkt budget. Naast de overledene worden ook de familieleden die mee in het buitenland zijn gerepatriëerd.	Ja, DELA regelt repatriëringen van A tot Z, ongeacht het land van overlijden of het land van bestemming en ongeacht nationaliteit of religie van de overledene. DELA heeft hiervoor een eigen repatriëringscentrum: DELA repatriations in Zaventem. In het DELA Uitvaartzorgplan is repatriëring van het buitenland naar België inbegrepen, en komt dus niet in mindering van het verzekerde kapitaal.
Is juridische bijstand (eventueel max. aantal uren) voorzien?	Neen	De juridische bijstand, is <u>onbeperkt</u> en wordt ondersteund door DAS, de grootste rechtsbijstandsverzekeraar in ons land. Zowel de klanten (bij leven), de nabestaanden en Care managers (bij overlijden) kunnen onbeperkt bellen naar de juridische infolijn	Ja, iedereen die een DELA Uitvaartzorgplan afsluit wordt automatisch en vrijblijvend lid van de coöperatie. Via deze coöperatie kunnen zij vragen over nalatenschap en erfrecht stellen aan een expert.
Is palliatieve bijstand inbegrepen?	Neen	Als enigste op de Belgische markt start onze bijstand reeds vanaf de palliatieve fase.	Nee, niet inbegrepen in het DELA Uitvaartzorgplan. Vanuit DELA Uitvaart werken we nauw samen met lokale palliatieve zorginstanties omdat we de zorg voor en na overlijden samen dragen.
Is er een infolijn rond overlijden, juridische vragen?	Ja	Wij hebben GEEN infolijn gezien we al een juridische bijstand hebben en het onze Care managers zijn die de (vele) vragen beantwoorden	Voor vragen rond het overlijden van een naaste kunnen de verzekerde en zijn gezinsleden, begunstigden en erfgenamen terecht bij de DELA-infolijn. Onze medewerkers beantwoorden alle praktische vragen: ze vertellen aan de telefoon wat de beller moet weten en waar hij/zij terecht kan.
Is huishoudhulp inbegrepen? (eventueel max. aantal uren)	Ja, tot een maximum van 16 uur gespreid over maximaal 5 opeenvolgende dagen	Er is huishoudhulp voorzien in de palliatieve fase + na overlijden en dit 14 uur GRATIS	Op aanvraag regelt onze bijstand-assistent in de maand na het overlijden extra diensten voor de familieleden: * Kinderoppas * Gezinshulp (= huishoudhulp) * Bewaking van de woning van de overledene (dag van de uitvaart) * Tijdelijke of permanente opvang van huisdieren.

	BELFIUS DIRECT	COMOPOLIS	DELA UITVAARTZORGPLAN
Is kinderopvang inbegrepen? (eventueel max. aantal uren)	Ja, maximaal 5 opeenvolgende dagen	Kinderopvang voorzien in de palliatieve fase + na overlijden en dit 14 uur GRATIS	Organisatie van deze dienst is gratis, de dienst zelf is betalend.
Opvang huisdieren	Ja, maximaal 5 opeenvolgende dagen	Opvang huisdieren voorzien na overlijden en dit tot 7 dagen GRATIS	Organisatie van deze dienst is gratis, de dienst zelf is betalend.
Levering maaltijden	Neen	Gratis	Neen
Levering medicijnen	Neen	Gratis	Neen
Bewaking woning	Neen	Gratis	Organisatie van deze dienst is gratis, de dienst zelf is betalend.
Vervroegde terugkeer	Ja	Ja, voor twee personen	DELA organiseert en betaalt de vervroegde terugkeer van inwonende familieleden die in het buitenland reizen zodat ze de uitvaart tijdig en zonder extra kosten kunnen bijwonen.
Repatriëring personen	Ja	Ja, voor twee personen	Ja, zie vraag repatriëring.
Repatriëring wagen	Neen	Ja, voor twee personen	Neen
Repatriëring bagage	Neen	Ja, voor twee personen	Neen
Andere	Ondersteuning van een Care Manager in België	Ja, voor twee personen	Elke verzekerde wordt automatisch en vrijblijvend lid van de coöperatie, en krijgt, naast het pakket aan bijstand in hun Uitvaartzorgplan, nog een waaier aan voordelen vanuit de coöperatie. Dit zijn onder andere: • Hulp en advies rond nalatenschap • informatie en begeleiding van de ledenconsulent om alles goed te regelen voor later • informatie- en themadagen • ledenmagazine • ledenpanel

Distributie

Op welke manieren worden de uitvaartverzekeringen verkocht?	• Via makelaars • Via nevenverzekerings-tussenpersonen • Via klantaanbrengers • Online	• Via makelaars • Via zelfstandige agenten van makelaars, GEEN eigen netwerk • Online, maar klant moet altijd een makelaar uit ons netwerk kiezen	DELA hanteert een multi distributie aanpak, waarbij de klant kiest welk kanaal hij/zij wenst. • Via makelaars • Via zelfstandige agenten • Via loondienstmedewerkers • Online
--	---	---	---

	BELFIUS DIRECT	COMOPOLIS	DELA UITVAARTZORGPLAN
--	----------------	-----------	-----------------------

Commissie			
-----------	--	--	--

Op éénmalige betaling	JA, indien verzekerde < = 66 jaar	Ja	Ja
Op maandelijkse betaling	Ja	Ja	Ja
Aanbrengcommissie	Ja	Ja	Ja
Incassocommissie	Neen	Neen	Ja
Andere commissie	Incentive voor neven-verzekeringstussenpersonen en makelaars	Incentivering / bonus	Beheercommissie

Tarief - kapitaal €5000			
-------------------------	--	--	--

30 jarige, betaalduur 10 jaar	Maandpremie van € 26,92 (altijd per domiciliëring)	€ 36,79	€ 29,76
30 jarige, betaalduur 20 jaar	Maandpremie van € 15,39 (altijd per domiciliëring)	€ 19,43	€ 16,55
40 jarige, betaalduur 10 jaar	Maandpremie van € 31,04 (altijd per domiciliëring)	€ 43,04	€ 34,08
40 jarige, betaalduur 20 jaar	Maandpremie van € 17,87 (altijd per domiciliëring)	€ 22,62	€ 19,2
50 jarige, betaalduur 10 jaar	Maandpremie van € 36,06 (altijd per domiciliëring)	€ 50,57	€ 39,52
50 jarige, betaalduur 20 jaar	Maandpremie van € 21,35 (altijd per domiciliëring)	€ 26,81	€ 23,08
60 jarige, betaalduur 10 jaar	Maandpremie van € 42,71 (altijd per domiciliëring)	€ 59,89	€ 47,10
60 jarige, betaalduur 20 jaar	Maandpremie van € 27,35 (altijd per domiciliëring)	€ 32,96	€ 30,04

WELKE VERZEKERINGEN HEEFT EEN BEGRAFENISONDERNEMING ÉCHT NODIG? EEN PRAKTISCH OVERZICHT VOOR ELKE UITVAARTONDERNEMER

Als uitvaartsector werken we met gebouwen, ceremonies, voertuigen en vaak ingrijpende familiesituaties. Dat brengt risico's met zich mee. Eén incident kan financiële gevolgen hebben die een onderneming jarenlang kunnen achtervolgen.

OPTIONEEL,
MAAR AANBEVOLEN

De ervaring leert dat goed verzekerd zijn geen overbodige luxe is, maar een essentieel onderdeel van professioneel en duurzaam ondernemen.

Onderstaand overzicht bundelt de verplichte verzekeringen en de optionele, polissen die relevant zijn voor elke begrafenisonderneming.

Consulteer altijd uw boekhouder, verzekeraar of verzekeringsmakelaar om keuzes te maken die écht aansluiten bij uw onderneming.

VERPLICHT VOOR ELKE BEGRAFENISONDERNEMING

1. Brandverzekering

Dekt schade aan het gebouw, de inboedel en eventuele toontuinen.

Voorbeeld: een brand in de ontvangstruimte beschadigt interieur en koelinstallaties.

2. BA Uitbating

Verzekert schade die u als onderneming toebrengt aan derden tijdens de dagelijkse werking, zowel materieel als lichamelijk. Voorbeeld: een bezoeker valt over een losliggende tegel in de inkom.

3. BA Objectieve Aansprakelijkheid

Dekt letsels bij brand of ontploffing in publiek toegankelijke ruimtes zoals aula's of koffieruimtes. De verplichting hangt af van de oppervlakte.

Doel: schade zowel lichamelijk als materiële door brand of ontploffing aan slachtoffers vergoeden waardoor de uitbater beschermd is tegen claims.

4. Autoverzekering + Rechtsbijstand

Voor alle voertuigen die gebruikt worden in de onderneming: rouwwagens, overbrengingswagens, funerariumwagens, enz.

Voorbeeld: een aanrijding tijdens een overbrenging leidt tot discussie over aansprakelijkheid.

5. Arbeidsongevallenverzekering

Dekt ongevallen tijdens het werk, maar ook op de weg van en naar het werk én op verplaatsing tijdens opdrachten.

Voorbeelden:

- een medewerker struikelt tijdens een ophaling in het crematorium;
- iemand glijdt uit onderweg naar het funerarium;
- een werknemer verwondt zich bij het tillen van een kist tijdens een dienst.

1. Rechtsbijstand voor de onderneming

Voor contractuele geschillen, betwistingen met leveranciers, huurconflicten of personeelsdossiers.

Voorbeeld: klanten betalen de uitvaartfactuur niet.

2. Rechtsbijstand privé (zaakvoerder)

Extra juridische bescherming voor de zaakvoerder persoonlijk.

3. Bestuurdersaansprakelijkheid

(D&O; Directors & Officers)

Dekt de risico's van beslissingen genomen als bestuurder.

Voorbeeld: een financiële vergissing leidt tot een claim van een leverancier of aandeelhouder.

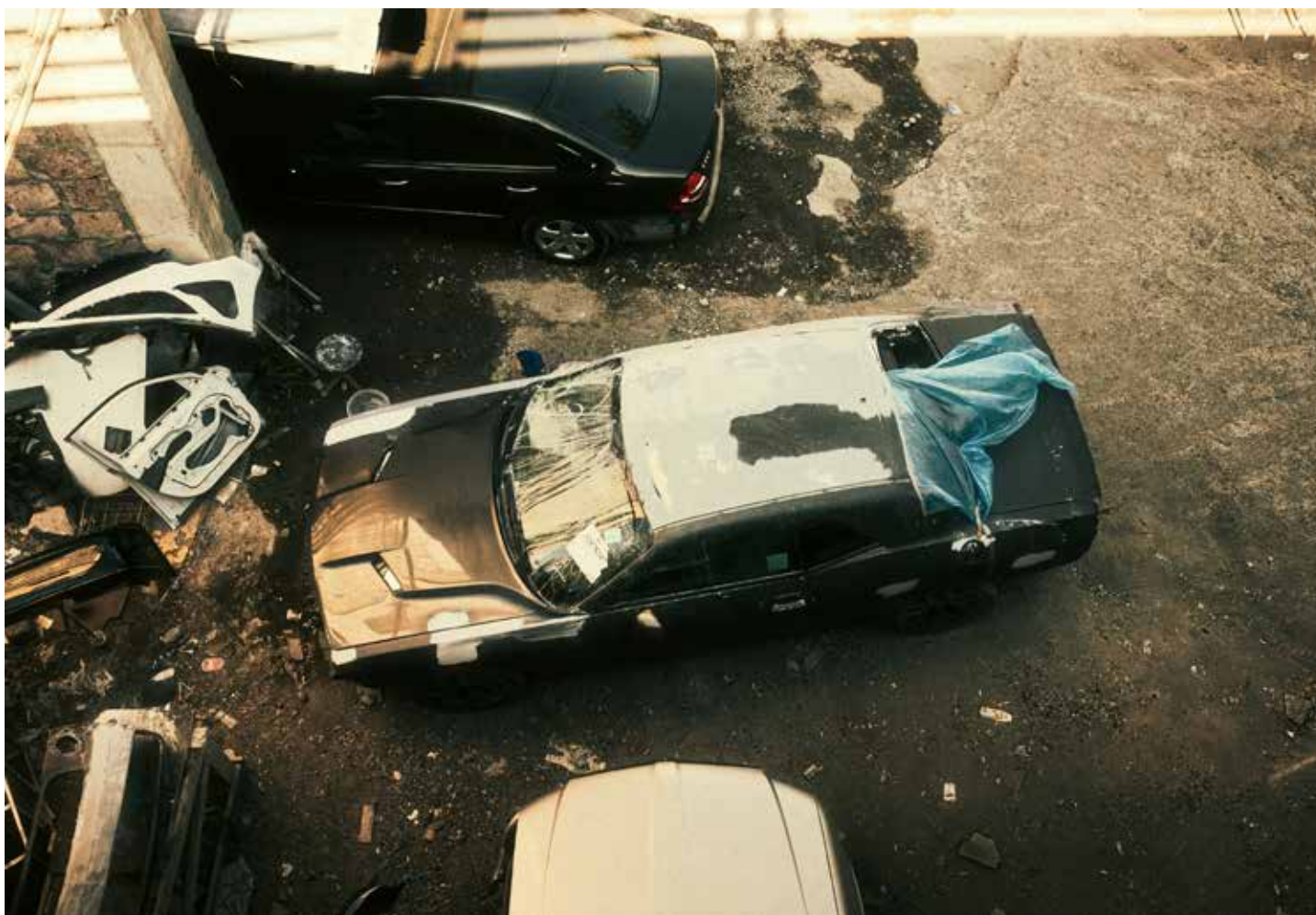
4. BA Beroep

Beschermt tegen professionele fouten of vergissingen.

Voorbeeld: een crematie wordt uitgevoerd terwijl een begrafenis gepland was, of administratieve documenten zijn niet correct ingediend.

5. Machinebreuk

Voor technische installaties zoals koelingen, klimaatregeling en ventilatie. Voorbeeld: de koelcel valt uit, met schade als gevolg.

6. Pechbijstand voor voertuigen

Niet standaard in de autoverzekering.
Voorbeeld: panne net voor een overbrenging.

7. Alle risico elektronica

Voor laptops, printers, geluidsinstallaties, projectoren en andere gevoelige apparatuur.
Voorbeeld: een projector valt tijdens een dienst en is beschadigd.

8. Reisverzekering

Voor annulatie, medische kosten of repatriëring (bv. bij opleidingen of zakenreizen).
Voorbeeld: een buitenlandse opleiding moet onverwacht geannuleerd worden.

9. Bedrijfsschadeverzekering

Dekt vaste kosten wanneer het bedrijf niet kan uitbaten, bijvoorbeeld na brand.
Voorbeeld: het funerarium moet tijdelijk sluiten, maar de leningen blijven doorlopen.

10. Gewaarborgd inkomen (zaakvoerder)

Bij ziekte of ongeval wordt het inkomen van de zaakvoerder gewaarborgd.
Voorbeeld: langdurige ziekte verhindert het uitvoeren van het werk.

11. Pensioenopbouw voor zaakvoerder

VAPZ (Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen) of IPT (Individuele Pensioen Toezegging), afhankelijk van de structuur.
Voorbeeld: fiscaal voordelige pensioenopbouw als aanvulling op de beperkte wettelijke pensioenrechten.

OPTIONELE VOORDELEN VOOR PERSONEEL

Deze verzekeringen verhogen uw aantrekkelijkheid als werkgever.

1. Hospitalisatieverzekering

Een geapprecieerde extra die medische kosten aanzienlijk verzacht.

2. Groepsverzekering

Mogelijk vanaf één werknemer.
Voorbeeld: medewerkers bouwen een aanvullend pensioen op bovenop het wettelijke stelsel.

WAAROM OVERLEG ROND VERZEKERINGEN ESSENTIEEL BLIJFT

Elke onderneming is anders. Overleg met uw boekhouder, verzekeraar of verzekeringsmakelaar zorgt ervoor dat u geen gaten in uw polis laat en dat u niet betaalt voor onnodige waarborgen. Ervaring binnen de sector toont duidelijk dat wie proactief investeert in de juiste verzekeringen, zichzelf heel wat problemen - én kosten - bespaart. ■■■

Maak het verschil, nog vóór het afscheid

Draagkrachtige overlijdensbijstand met COMO

Elke uitvaart is uniek. Elke familie verdient meer dan troost – ze verdienen houvast, ondersteuning en zekerheid.

Family Care, een product van **Cares Assistance** in samenwerking met **AXA Assistance**, **Patronale Life**, **DAS Rechtsbijstand** en gesteund door **Funebra**, helpt u als uitvaartprofessional om families op elk moment extra bijstand te bieden.

Met de Family Care overlijdensbijstand biedt u een **totaalpakket van bescherming en begeleiding** – vanaf de palliatieve fase tot lang na het afscheid.

WAT IS FAMILY CARE PRECIES?

Het aanbod van COMO is geen klassiek uitvaartplan, maar een innovatieve overlijdensbijstand met emotionele, juridische én financiële meerwaarde.

Families kunnen rekenen op:

- **Financiële ademruimte wanneer het ertoe doet**
- **Juridische ondersteuning bij complexe beslissingen**
- **Repatriëring wereldwijd, ook bij overlijdens in het buitenland**
- **Duidelijke vastlegging van wensen en regelingen vooraf**
 - Extra ondersteuning vanaf de palliatieve fase
 - Gesteund door sterke namen als AXA Assistance, DAS en Funebra
 - Promomateriaal en tools om uw werking te versterken
 - Gemoedsrust voor families én voor u

WAAROM ALS UITVAARTPROFESSIONAL MET COMO WERKEN?

U staat elke dag klaar voor anderen. COMO staat klaar voor u.

Uw voordelen als COMO-partner:

1. U wordt altijd aangeduid als uitvoerende begrafenisondernemer
2. U vergroot uw klantenbestand én financiële zekerheid
3. U biedt families meerwaarde vóór, tijdens en na het afscheid
4. U ontvangt een gratis starterskit met tools, materiaal en ondersteuning
5. U werkt samen met een sterke, betrokken servicepartner

Zorg begint waar standaard stopt

Wilt u families écht sterker bijstaan?

Word COMO-partner en geef uw dienstverlening een nieuwe dimensie.

Vraag uw gratis COMO-infobox aan:

info@comopolis.be

COMOPOLIS NV

+32(0)2 313 37 66 – info@comopolis.be – www.comopolis.be

Belgische levenslange verzekering ontwikkeld door Cares Assistance met de Belgische verzekeraar Patronale Life (levensverzekering - tak 21) en Axa Assistance (aanvullende bijstand - tak 18).

BE0.832.979.976 – FSMA: 108613 A

ASSURANCES OB

CLARTÉ, SÉCURITÉ
ET TRANSPARENCE

SÈQUES EN BELGIQUE

C'est un sujet auquel on préfère ne pas trop penser, mais qui finit par nous concerner tous: l'assurance obsèques. Quiconque a déjà vécu un décès de près sait à quel point elle peut être essentielle. Rien n'est plus difficile que de faire face à un adieu tout en étant confronté à des coûts inattendus et parfois très élevés. Une bonne assurance obsèques évite cette situation.

L'assurance obsèques offre une sécurité pour le client comme pour l'entrepreneur de pompes funèbres. Pour le client, c'est un moyen de garantir que ses dernières volontés seront respectées de manière sereine et abordable. Pour l'entrepreneur, elle apporte une vision claire du budget et des attentes. Un client qui a réglé ses dispositions à l'avance a l'esprit tranquille, et cela n'a pas de prix.

Les assurances obsèques sont en réalité des assurances vie. Elles versent un capital convenu au moment du décès, destiné à couvrir les frais funéraires. Bien que ce capital puisse en principe être utilisé librement, le paiement se fait généralement sur présentation de factures. S'il reste un solde, celui-ci doit être reversé au bénéficiaire. Si le capital est insuffisant, les frais supplémentaires restent à charge des proches.

Dans cette édition, nous publions une comparaison unique et objective des principales assurances obsèques belges. Sur la base d'un questionnaire standardisé, complété par la plupart des grands assureurs, nous présentons un aperçu transparent de l'offre disponible. Toutes les compagnies connues dans le domaine ont été sollicitées. Malheureusement, KBC n'a pas souhaité fournir de données comparatives. Elle reste évidemment l'un des acteurs du marché, et ceux qui souhaitent un panorama totalement complet ont intérêt à tenter d'obtenir directement des informations auprès d'eux.

Nous souhaitons également souligner certaines préoccupations structurelles. Dès 2011, la FSMA mettait à juste titre en garde contre les risques liés aux services funéraires prépayés qui ne pourraient plus être exécutés, par exemple en cas de faillite ou d'arrêt d'activité de l'entrepreneur. Une réglementation imposant que seuls des assureurs agréés puissent encaisser ces montants constituerait une avancée importante en matière de protection du consommateur.

Nous observons en outre un lien grandissant entre assureurs et opérateurs funéraires, ce qui peut influencer la liberté de choix du client. La transparence, une information correcte et des accords clairs sont donc essentiels.

Une bonne collaboration entre le client, l'assureur et l'entrepreneur de pompes funèbres va dans l'intérêt de chacun. Avec cette analyse comparative, nous souhaitons contribuer à cette coopération et offrir plus de clarté dans un domaine encore trop souvent méconnu, mais qui nous touche tous un jour ou l'autre.

Johan Dexters, Président

Caractéristiques générales

Âge à l'affiliation	De 18 à 75 ans inclus par prime périodique, à partir de 76 ans jusqu'à... (98) par prime unique.	Âge à l'affiliation minimum 18 ans et maximum 85 ans AVEC primes mensuelles.	Âge minimum à l'affiliation 18 ans, pas d'âge maximum à l'affiliation. Enfants également assurés moyennant mention dans la police. À partir de 70 ans, seule une prime unique est possible.
Garantie à vie ou temporaire ? Si temporaire : jusqu'à quelle date d'expiration ?	Garantie à vie avec limitation de la durée du paiement de la prime (10-15-20 ans ou prime unique).	Garantie à vie	Garantie à vie
Les enfants sont-ils aussi assurés dans le cadre de la police ? Si oui, pour quel montant ?	Oui, pour un capital fixe de 2.500 €.	Les enfants de moins de 18 ans sont également assurés gratuitement pour le montant de leurs funérailles et au maximum pour le montant assuré des parents. Les enfants doivent cependant être signalés et sont désignés nominativement dans les conditions particulières de la police	Les enfants sont également assurés pour les frais de funérailles s'ils figurent dans la police (au maximum pour le capital assuré le plus élevé de l'un des deux parents).
Le preneur d'assurance peut-il seulement être une personne physique ou également une société ?	Les deux sont possibles, mais si le PA est une société, l'ASS doit donner son accord.	Le preneur d'assurance peut être soit une personne physique, soit une société	Non, DELA assure uniquement les personnes physiques. Le preneur d'assurance ne peut pas être une société.
Quelle acceptation médicale applique votre société ?	SO	Acceptation médicale sur la base d'un questionnaire médical simplifié. L'acceptation peut être basée sur le tarif type ou sur des surprimes. Un refus peut être opposé pour raisons médicales.	Lorsqu'un candidat-assuré veut souscrire un plan de prévoyance obsèques DELA, il répond à quelques questions simples sur son état de santé. Dans la plupart des cas, cela suffit et la demande ne doit pas être envoyée à notre médecin-conseil parce que le candidat-assuré est en bonne santé. S'il répond oui à l'une des questions relatives à sa santé, nous demandons des informations complémentaires et le dossier fait l'objet d'une évaluation médicale par notre médecin-conseil. Dans la plupart des cas, le candidat-assuré est encore assuré moyennant une prime de base, sans surprime. Pour certains candidats-assurés, il se peut que l'état de santé implique un risque supérieur à la moyenne pour DELA. Dans ce cas, DELA propose une surprime ou une prime unique et, dans des cas exceptionnels, un délai de carence.
Vous basez-vous sur une déclaration de santé suivie d'une évaluation médicale ?	SO	Nous nous basons sur une déclaration de santé suivie d'une évaluation médicale.	Voir ci-dessus.

	BELFIUS DIRECT	COMOPOLIS	DELA PLAN DE PRÉVOYANCE OBSÈQUES
Utilisez-vous des surprimes ?	SO	Dans certains cas, nous appliquons des surprimes	Oui, voir ci-dessus
Appliquez-vous un délai de carence type et si oui, lequel ?	En cas de décès par maladie ou de mort naturelle, un délai de carence de 2 ans est prévu. Durant ce délai de carence, notre intervention sera la suivante: • Moment du décès à partir de la souscription de la police • Capital assuré • Les 6 premiers mois, remboursement des primes payées, après déduction des taxes. - entre 6 et 12 mois, 25 % du capital assuré - entre 12 et 18 mois, 50% - entre 18 et 24 mois, 75% - à partir de 24 mois, 100 % Ce délai de carence s'applique à chaque assuré, même aux enfants de moins de 18 ans.	Il n'y a JAMAIS de délai de carence en cas d'accident. En cas de décès naturel, un délai de carence de 24 mois s'applique aux assurés qui souscrivent à partir de 60 ans. En cas de décès naturel, nous versons les primes nettes payées (12 premiers mois), 50 % du capital assuré (du 13e au 24e mois inclus) et l'intégralité du capital à partir du 25e mois	Non, DELA n'applique délibérément pas de délai de carence type. Un délai de carence signifie qu'en cas de décès durant le délai de carence, le capital assuré n'est jamais versé dans sa totalité. Ce qui est donc contraire à la finalité de l'assurance obsèques. Voilà pourquoi chez DELA, nous n'appliquons pas de délai de carence par défaut, sauf si le médecin-conseil en décide exceptionnellement autrement.
Quelles sont les durées minimale et maximale du paiement de la prime ?	Limitation de la durée du paiement de la prime (10-15-20 ans ou prime unique)	Durée du paiement de la prime : 10/15/20/25/30 ans. ATTENTION : le paiement de la prime s'étend au maximum jusqu'au 90e anniversaire de l'assuré	Le client choisit lui-même la durée du paiement de sa prime, en cas de paiement périodique de la prime. Et ce avec un maximum de 80 ans. Le client peut donc payer des primes au maximum jusqu'à l'âge de 80 ans. Le client reste assuré à vie, quelle que soit la durée du paiement de la prime.
Périodicité du paiement de la prime	De 18 à 75 ans inclus par prime périodique (mensuelle ou annuelle), à partir de 76 ans jusqu'à... (98) par prime unique	Possibilité de paiement mensuel de la prime jusqu'à 85 ans. Possibilité de paiement annuel de la prime jusqu'à 85 ans. Possibilité de prime unique jusqu'à 85 ans. Un produit de dépôt peut être souscrit sans limite d'âge.	Possibilité de paiement de prime mensuel et annuel jusqu'à l'âge de 80 ans. Une prime unique est toujours possible, à laquelle aucun âge maximum ne s'applique.

Capital assuré			
Capital minimum, capital maximum ?	Capital minimum 2.500 €, capital maximum 10.000 €	Capital minimum de 3.000 €, capital maximum de 15.000 €	Capital minimum 2.500 €, capital maximum 10.000 €
Garanties complémentaires ?	Assistance	Le volet d'assistance est une garantie complémentaire qui s'adresse à TOUS les clients. À titre facultatif, un capital complémentaire de maximum 75.000 € peut être souscrit jusqu'aux 67 ans de l'assuré	Assistance complémentaire, voir ci-après.
Quand a lieu le versement ?	Lors du décès	Après réception du dossier complet et de tous les documents	Le versement s'effectue au moment du décès, après réception des documents demandés.

Capital assuré

À qui le versement est-il effectué ?	l'entrepreneur de pompes funèbres ou/et le bénéficiaire mentionné dans la police	Au choix du preneur d'assurance, de préférence toujours d'abord à l'entrepreneur de pompes funèbres.	Le versement est effectué aux bénéficiaires choisis par le client et désignés dans la police. Il peut s'agir d'une personne physique, mais le client peut également décider que lors de son décès, les factures de l'entrepreneur de pompes funèbres soient payées les premières au moyen du capital assuré. Dans ce cas, le solde est versé aux bénéficiaires. Si le client ne désigne pas de bénéficiaires, le paiement est effectué aux héritiers légaux.
Une indexation est-elle possible et si oui, comment ?	Oui, pourcentage fixe pendant la durée du contrat (périodique = 1 %, prime unique = 0,25 %)	Oui, une indexation de 1/2/3/4 % est possible, au choix.	Oui, le plan de prévoyance obsèques de DELA est indexé selon l'indice des prix à la consommation. L'indexation intervient pendant la durée du paiement de la prime. Ainsi, le client a la certitude que son capital assuré est suffisant pour pouvoir également financer les obsèques à l'avenir.
Une participation bénéficiaire est-elle octroyée sur la police ?	Non	Il n'y a PAS de versement d'une participation bénéficiaire	Oui, DELA partage les bénéfices. La participation bénéficiaire est utilisée exclusivement pour une augmentation du capital-décès assuré, sans augmentation de la prime. La police participe au bénéfice dès la date de son entrée en vigueur jusqu'au moment du versement. La répartition exacte des bénéfices est calculée chaque année conformément au plan de participation aux bénéfices. Conformément à ce plan, DELA détermine chaque année s'il est accordé une participation aux bénéfices.
Les assurés qui ont déménagé à l'étranger restent-ils assurés et peuvent-ils en bénéficier à l'étranger ?	La garantie est mondiale, si des primes doivent encore être payées, nous demandons cependant que leur paiement passe par un compte belge.	Les assurés qui déménagent à l'étranger peuvent rester assurés pour le capital mais PAS pour l'assistance. Cela signifie que nous ne pouvons pas fournir notre assistance à l'étranger, mais bien en Belgique si cela s'avère nécessaire.	Oui, l'assuré qui déménage à l'étranger reste assuré et lors du décès et après réception des documents requis, DELA versera le capital assuré.

Quelle assistance est incluse ?

Aide administrative après décès	Oui	L'assistance est initiée et coordonnée par un Care manager personnel (assistant social diplômé) Ce Care manager appelle les proches parents dans les quelques heures qui suivent l'annonce du décès ou du dossier palliatif et leur rend une première visite dans les 24 heures. Le Care manager dirige l'aide administrative après le décès. Cette aide est proposée par des assistants sociaux. Un ensemble de 19 heures est prévu, éventuellement en alternance avec l'assistance psychologique.	Oui. Nos conseillers en formalités après funérailles DELA se rendent chez les proches après les obsèques. Ils prêtent assistance pour une foule de dispositions administratives et pratiques. Ils passent en revue une grande partie de l'administration avec la famille. Durant sa visite, le conseiller prendra déjà un maximum de dispositions, par exemple en contactant les institutions et les entreprises d'utilité publique.
--	-----	---	--

	BELFIUS DIRECT	COMOPOLIS	DELA PLAN DE PRÉVOYANCE OBSÈQUES
Une assistance psychologique (éventuellement nombre maximum d'heures) est-elle prévue ?	Oui (5 séances)	19 heures d'assistance psychologique sont prévues, éventuellement en alternance avec les heures d'aide administrative. L'aide administrative comme l'assistance psychologique prennent cours à partir de la phase palliative jusqu'à un an après le décès et si les 19 heures ne sont pas suffisantes, un nombre illimité d'heures complémentaires peut-être demandé, mais à payer de sa poche.	Les bénéficiaires, les proches et les héritiers de l'assuré peuvent faire appel à un psychologue qui les soutiendra dans leur processus de deuil : Cela se fera au cours de 5 séances individuelles d'une heure ou d'une séance familiale privée d'une heure.
Rapatriement	Oui	Un rapatriement est prévu dans le monde entier, pour un budget illimité. Le défunt est rapatrié, mais également les membres de sa famille présents à l'étranger.	Oui, DELA règle les rapatriements de A à Z, quel que soit le pays du décès ou le pays de destination et quelle que soit la nationalité ou la religion du défunt. DELA possède à cet effet son propre centre de rapatriement : DELA repatriations à Zaventem. Le plan de prévoyance obsèques DELA inclut le rapatriement depuis l'étranger vers la Belgique, qui ne sera donc pas déduit du capital assuré.
Une assistance juridique (éventuellement nombre maximum d'heures) est-elle prévue ?	Non	L'assistance juridique est illimitée et prise en charge par DAS, le principal assureur assistance de notre pays. Les clients (de leur vivant), les proches parents et les Care managers (lors du décès) peuvent passer des appels illimités à la ligne d'information juridique.	Oui, quiconque souscrit un plan de prévoyance obsèques DELA devient automatiquement et sans engagement membre de la coopérative. Auprès de cette coopérative, ils peuvent poser à un expert des questions concernant la succession et le droit successoral.
Une assistance palliative est-elle incluse ?	Non	Nous sommes les seuls sur le marché belge à initier notre assistance dès la phase palliative.	Non, ce n'est pas compris dans le plan de prévoyance obsèques DELA. Chez DELA obsèques, nous travaillons en étroite collaboration avec des instances locales de soins palliatifs, parce que nous prenons conjointement en charge les soins antérieurs et postérieurs au décès.
Existe-t-il une ligne d'information sur le décès, les questions juridiques ?	Oui	Nous n'avons PAS de ligne d'information étant donné que nous offrons déjà une assistance juridique et que ce sont nos Care managers qui répondent aux (nombreuses) questions.	Pour toute question concernant le décès d'un proche, l'assuré et les membres de sa famille, ses bénéficiaires et ses héritiers peuvent s'adresser à la ligne d'information DELA. Nos collaborateurs répondent à toutes les questions pratiques : ils expliquent par téléphone ce que l'appelant doit savoir et à qui il ou elle peut s'adresser.
Une aide ménagère est-elle incluse ? (éventuellement nombre maximum d'heures)	Oui, jusqu'à maximum 16 heures, réparties sur maximum 5 jours d'affilée	Une aide ménagère est prévue durant la phase palliative + après le décès, gratuitement à raison de 14 heures	Sur simple demande, notre assistant fournit des services additionnels aux membres de la famille au cours du mois qui suit le décès : • Aide familiale (= aide ménagère) • Surveillance de l'habitation du défunt (le jour des obsèques) • Garde temporaire ou permanente des animaux domestiques.

	BELFIUS DIRECT	COMOPOLIS	DELA PLAN DE PRÉVOYANCE OBSÈQUES
Une garde des enfants est-elle incluse ? (nombre maximum d'heures)	Oui, maximum 5 jours d'affilée	Garde des enfants prévue durant la phase palliative + après le décès, gratuitement à raison de 14 heures	L'organisation de ce service est gratuite, le service lui-même est payant.
Garde des animaux domestiques	Oui, maximum 5 jours d'affilée	Garde des animaux domestiques prévue après le décès, gratuitement à raison de 7 jours	L'organisation de ce service est gratuite, le service lui-même est payant.
Livraison de repas	Non	Gratuit	Non
Livraison de médicaments	Non	Gratuit	Non
Surveillance de l'habitation	Non	Gratuit	L'organisation de ce service est gratuite, le service lui-même est payant.
Retour anticipé	Oui	Oui, pour deux personnes	DELA organise et prend en charge le retour anticipé des membres de la famille vivant sous le même toit et se trouvant à l'étranger, afin qu'ils puissent assister aux funérailles en temps utile et sans frais supplémentaires.
Rapatriement de personnes	Oui	Oui, pour deux personnes	Oui, voir la question sur le rapatriement.
Rapatriement de la voiture	Non	Oui, pour deux personnes	Non
Rapatriement des bagages	Non	Oui, pour deux personnes	Non
Autres	Soutien d'un Care Manager en Belgique	Oui, pour deux personnes	Chaque assuré devient automatiquement et sans engagement membre de la coopérative et bénéficie, en plus du volet d'assistance de son plan de prévention obsèques, d'une large gamme d'avantages provenant de la coopérative. Notamment : • aide et conseils sur la succession • information et accompagnement par le conseiller des membres afin de prendre les dispositions adéquates pour plus tard • journées d'information et journées à thème • magazine des membres • panel de membres

Distribution

De quelles manières les assurances obsèques sont-elles vendues ?	• Par des courtiers • Par des intermédiaires d'assurance complémentaire • Par des apporteurs de clients • En ligne	• Par des courtiers • Par des agents indépendants de courtiers, PAS de réseau propre • En ligne, mais le client doit toujours choisir un courtier de notre réseau	DELA adopte une approche de multidistribution, dans laquelle le client choisit le canal qu'il souhaite. • Par des courtiers • Par des agents indépendants • Par des collaborateurs salariés • En ligne
---	---	---	--

	BELFIUS DIRECT	COMOPOLIS	DELA PLAN DE PRÉVOYANCE OBSÈQUES
--	----------------	-----------	----------------------------------

Commission

Sur paiement unique	Oui, si l'assuré est âgé de 66 ans ou moins	Oui	Oui
Sur paiement mensuel	Oui	Oui	Oui
Commission d'apport	Oui	Oui	Oui
Commission d'encaissement	Non	Non	Oui
Autre commission	Incitant pour les intermédiaires d'assurance complémentaire et les courtiers	Incitant/bonus	Commission de gestion

Tarif - capital 5.000 €

30 ans, durée de paiement 10 ans	Prime mensuelle de 26,92 € (toujours par domiciliation)	36,79 €	29,76 €
30 ans, durée de paiement 20 ans	Prime mensuelle de 15,39 € (toujours par domiciliation)	19,43 €	16,55 €
40 ans, durée de paiement 10 ans	Prime mensuelle de 31,04 € (toujours par domiciliation)	43,04 €	34,08 €
40 ans, durée de paiement 20 ans	Prime mensuelle de 17,87 € (toujours par domiciliation)	22,62 €	19,2 €
50 ans, durée de paiement 10 ans	Prime mensuelle de 36,06 € (toujours par domiciliation)	50,57 €	39,52 €
50 ans, durée de paiement 20 ans	Prime mensuelle de 21,35 € (toujours par domiciliation)	26,81 €	23,08 €
60 ans, durée de paiement 10 ans	Prime mensuelle de 42,71 € (toujours par domiciliation)	59,89 €	47,10 €
60 ans, durée de paiement 20 ans	Prime mensuelle de 27,35 € (toujours par domiciliation)	32,96 €	30,04 €

QUELLES ASSURANCES UNE ENTREPRISE DE POMPES FUNÈBRES A-T-ELLE VRAIMENT BESOIN?

UN APERÇU PRATIQUE POUR CHAQUE ENTREPRENEUR FUNÉRAIRE

En tant que secteur funéraire, nous travaillons avec des bâtiments, des cérémonies, des véhicules et, souvent, des situations familiales délicates. Cela implique des risques. Un seul incident peut avoir des conséquences financières susceptibles de poursuivre une entreprise pendant des années.

L'expérience montre qu'être correctement assuré n'est pas un luxe superflu, mais un élément essentiel d'une gestion professionnelle et durable.

L'aperçu ci-dessous regroupe les assurances obligatoires et les polices optionnelles — mais, dans la pratique, fortement recommandées — pertinentes pour toute entreprise de pompes funèbres.

Consultez toujours votre comptable, votre assureur ou votre courtier en assurances afin de faire des choix réellement adaptés à votre entreprise.

OBLIGATOIRES POUR TOUTE ENTREPRISE DE POMPES FUNÈBRES

1. Assurance incendie

Couvre les dommages au bâtiment, au mobilier et aux éventuels jardins de présentation.

Exemple: un incendie dans l'espace d'accueil endommage l'intérieur et les installations frigorifiques.

2. Responsabilité civile exploitation

Assure les dommages matériels et corporels causés à des tiers dans le cadre de l'activité quotidienne de l'entreprise.

Exemple: un visiteur trébuche sur un carrelage descellé dans le hall d'entrée.

3. Responsabilité civile objective

Couvre les dommages corporels en cas d'incendie ou d'explosion dans des espaces accessibles au public, tels que les salles de cérémonie ou les espaces café. L'obligation dépend de la superficie.

Objectif : indemniser les victimes pour les dommages corporels et matériels causés par un incendie ou une explosion, afin de protéger l'exploitant contre toute réclamation.

4. Assurance automobile + protection juridique

Pour tous les véhicules utilisés dans l'entreprise : corbillards, véhicules de transfert, véhicules de funérarium, etc. Exemple: une collision lors d'un transfert entraîne un litige sur la responsabilité.

5. Assurance accidents du travail

Couvre les accidents survenus pendant le travail, sur le trajet domicile-travail et lors des déplacements professionnels.

Exemples :

- un collaborateur trébuche lors d'une prise en charge au crématorium ;
- une personne glisse en se rendant au funérarium ;
- un employé se blesse en portant un cercueil pendant une cérémonie.

OPTIONNELLES, MAIS RECOMMANDÉES

1. Protection juridique adaptée à l'entreprise

Pour les litiges contractuels, conflits avec des fournisseurs, litiges locatifs ou dossiers du personnel.

Exemple : les clients ne paient pas la facture des funérailles.

2. Protection juridique privée (dirigeant)

Protection juridique complémentaire pour le dirigeant à titre personnel.

3. Responsabilité des administrateurs (D&O – Directors & Officers)

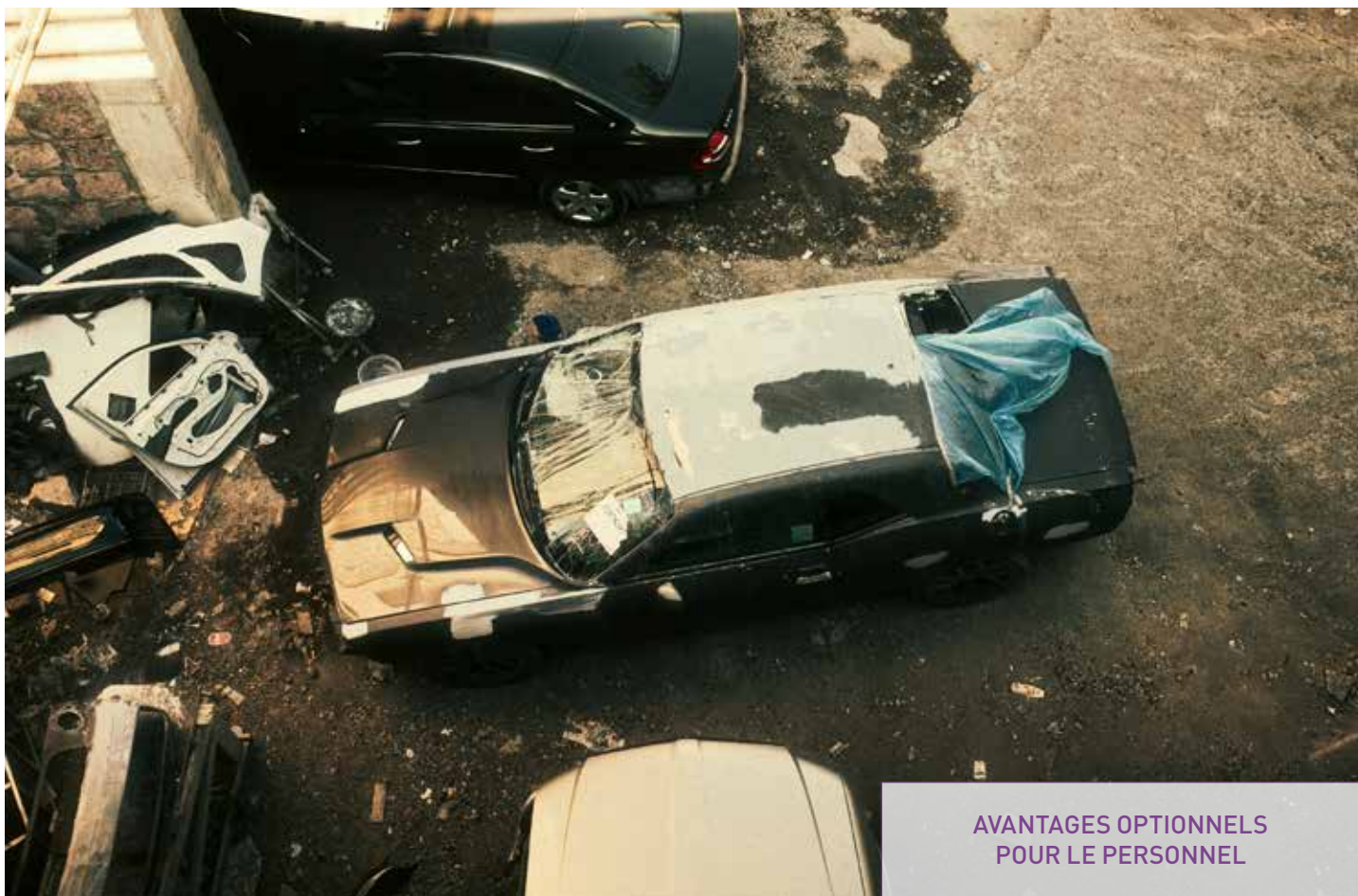
Couvre les risques liés aux décisions prises en tant qu'administrateur.

Exemple: une erreur financière entraîne une réclamation d'un fournisseur ou d'un actionnaire.

4. Responsabilité civile professionnelle

Protège contre les erreurs ou fautes professionnelles.

Exemple : une crémation est réalisée alors qu'une inhumation était prévue, ou des documents administratifs sont mal introduits.

AVANTAGES OPTIONNELS POUR LE PERSONNEL

Ces assurances renforcent votre attractivité en tant qu'employeur.

1. Assurance hospitalisation

Un avantage apprécié qui réduit fortement les frais médicaux.

2. Assurance groupe

Possible dès le premier travailleur.
Exemple: les collaborateurs constituent une pension complémentaire en plus du régime légal.

POURQUOI LE DIALOGUE AUTOUR DES ASSURANCES RESTE ESSENTIEL

Chaque entreprise est différente. Le dialogue avec votre comptable, votre assureur ou votre courtier en assurances permet d'éviter les lacunes dans vos polices et de ne pas payer pour des garanties inutiles. L'expérience du secteur montre clairement que les entreprises qui investissent de manière proactive dans les bonnes assurances s'épargnent de nombreux problèmes — et des coûts importants. ■■■

5. Bris de machines

Pour les installations techniques telles que les systèmes de réfrigération, de climatisation et de ventilation.
Exemple: une chambre froide tombe en panne, entraînant des dommages.

6. Assistance dépannage pour les véhicules

Pas toujours incluse dans l'assurance automobile standard.
Exemple: panne juste avant un transfert.

7. Assurance tous risques électronique

Pour les ordinateurs portables, imprimantes, installations audio, projecteurs et autres équipements sensibles.
Exemple: un projecteur tombe pendant une cérémonie et est endommagé.

8. Assurance voyage

Pour l'annulation, les frais médicaux ou le rapatriement (p. ex. lors de formations ou de déplacements professionnels).
Exemple: une formation à l'étranger doit être annulée de manière imprévue.

9. Assurance pertes d'exploitation

Couvre les charges fixes lorsque l'entreprise ne peut pas exercer son activité, par exemple après un incendie.
Exemple: le funérarium doit fermer temporairement, mais les remboursements de prêts continuent.

10. Revenu garanti (dirigeant)

Garantit le revenu du dirigeant en cas de maladie ou d'accident.
Exemple: une maladie de longue durée empêche l'exercice de l'activité.

11. Constitution de pension pour le dirigeant

PLCI (Pension Libre Complémentaire pour Indépendants) ou EIP (Engagement Individuel de Pension), selon la structure.
Exemple: constitution d'une pension fiscalement avantageuse en complément des droits légaux limités.

Faites la différence, avant même l'adieu

Assistance décès puissante avec COMO

Chaque funérailles est unique. Chaque famille mérite plus que du réconfort — elle mérite un soutien concret, un accompagnement fiable et de la sécurité.

Family Care, un produit de **Cares Assistance** en collaboration avec **AXA Assistance**, **Patronale Life**, **DAS Protection Juridique** et soutenue par **Funebra**, vous aide, en tant que professionnel du funéraire, à offrir aux familles un accompagnement supplémentaire à chaque étape.

Avec l'assistance décès **Family Care**, vous proposez un ensemble complet de protection et de guidance — dès la phase palliative jusqu'à bien après les adieux.

QU'EST-CE QUE FAMILY CARE EXACTEMENT ?

L'offre de COMO n'est pas un simple plan funéraire classique, mais une assistance décès innovante, qui offre une réelle valeur ajoutée sur les plans émotionnel, juridique et financier.

Les familles peuvent compter sur :

- **Un répit financier au moment où c'est essentiel**
- **Un soutien juridique pour les décisions complexes**
- **Rapatriement international**
- **Une clarification préalable des souhaits et dispositions**
 - Un accompagnement dès la phase palliative
 - Soutenu par des partenaires solides comme AXA Assistance, DAS et Funebra
 - Du matériel promotionnel et des outils pour renforcer votre activité
 - Une tranquillité d'esprit pour les familles et pour vous

POURQUOI TRAVAILLER AVEC COMO EN TANT QUE PROFESSIONNEL DU FUNÉRAIRE ?

Vous êtes là chaque jour pour les autres. COMO est là pour vous.

Vos avantages en tant que partenaire COMO :

1. Vous êtes toujours désigné comme pompes funèbres
2. Vous augmentez votre clientèle et votre sécurité financière
3. Vous offrez une vraie valeur ajoutée aux familles avant, pendant et après les funérailles
4. Vous recevez un kit de démarrage gratuit avec outils, matériel et accompagnement
5. Vous collaborez avec un partenaire de service solide et engagé

L'accompagnement commence là où le standard s'arrête
Vous voulez vraiment renforcer votre soutien aux familles ?
Devenez partenaire COMO et donnez une nouvelle dimension à vos services funéraires.

Demandez votre infobox COMO gratuite via:

info@comopolis.be

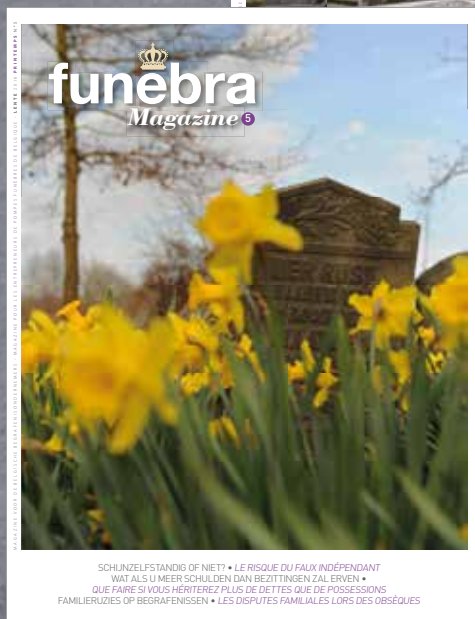
COMOPOLIS SA

+32(0)2 313 37 66 – info@comopolis.be – www.comopolis.be

Assurance-vie belge à vie, développée par Cares Assistance avec l'assureur belge Patronale Life (assurance-vie – branche 21) et AXA Assistance (assistance complémentaire – branche 18).

BEO.832.979.976 – FSMA : 108613 A

6 bonnes raisons de publier une annonce dans le *Magazine* funebra

- 1 Funebra est le magazine de la Fédération Royale des Entrepreneurs de Pompes Funèbres de Belgique
- 2 Vous améliorez la notoriété de vos marques et produits existants
- 3 Vous pouvez présenter vos innovations
- 4 Le magazine Funebra s'adresse à un public qui représente pour vous un intérêt commercial : nos lecteurs sont des chefs d'entreprise, des membres de direction et des entrepreneurs professionnellement actifs dans les entreprises des pompes funèbres et les crématoriums.
- 5 Les publicités dans le magazine Funebra renforcent votre visibilité et votre image de marque.
- 6 Vous atteignez tous les entrepreneurs funéraires et crématoriums.

N'hésitez pas à contacter info@funebra.be pour obtenir les tarifs publicitaires ou des informations complémentaires.

LA CRÉMATION DEVIENT PLUS POPULAIRE QUE L'INHUMATION EN ESPAGNE

Pour la première fois dans l'histoire funéraire espagnole, la crémation dépasse l'inhumation. Selon les données récentes publiées par PANASEF (Patronal Nacional de Servicios Funerarios), 50,1 % des défunts ont été incinérés en 2024, contre 49,9 % inhumés. Ce seuil symbolique marque l'aboutissement d'une évolution amorcée depuis plus d'une décennie.

En 2017, le taux de crémation n'était encore que de 38 %. Il est ensuite passé à 41 % en 2018, 44 % en 2019, 47,8 % en 2023, pour atteindre environ 50 % en 2024. Cette progression reflète un changement profond dans les pratiques funéraires, les croyances religieuses et les modes de vie.

LES ZONES URBAINES EN TÊTE

La tendance est particulièrement marquée dans les grandes villes. À Madrid, Barcelone, Málaga et Valence, la crémation est devenue la norme : dans la province de Málaga, elle concerne déjà près de 80 % des décès. Dans les régions rurales, où les traditions familiales restent fortes, l'inhumation demeure majoritaire, mais la part de la crémation y augmente également.

UN CHOIX PRATIQUE, PERSONNEL ET MOINS RELIGIEUX

Selon PANASEF, cette évolution s'explique par des motifs pratiques et économiques. En milieu urbain, les familles disposent rarement d'un caveau familial, et le coût d'une inhumation augmente plus rapidement que celui d'une crémation. S'y ajoute une diminution de l'influence

religieuse : si les cérémonies religieuses restent nombreuses, une part croissante de la population opte pour des adieux plus simples, personnalisés et laïques.

UNE OFFRE EN MUTATION

Les collectivités locales suivent le mouvement : elles investissent dans de nouveaux crématoriums, columbariums et espaces pour la dispersion des cendres. Les entreprises de pompes funèbres adaptent leur offre en proposant des formules centrées sur la crémation, la

présentation d'urnes et des moments commémoratifs symboliques.

UN TOURNANT DURABLE

Avec un taux de crémation avoisinant 50 % en 2024, l'Espagne rejoint le groupe de pays européens où la crémation est devenue la norme — aux côtés des Pays-Bas, du Royaume-Uni et de la Suisse.

Les projections du secteur annoncent une poursuite de la hausse, pour atteindre 55 à 60 % d'ici 2030. ■■■

FunePRIOR, la nouvelle solution pour l'envoi de faire-part de décès

Un meilleur suivi

Plus besoin de timbres

Facturation plus simple par la suite

Envoyez plus facilement et plus rapidement vos faire-part de décès

Funebra, en collaboration avec bpost, lancera à partir du 3 février prochain une nouvelle procédure pour l'envoi de faire-part de décès. Fini les timbres, voici le sac rouge de deuil spécial et muni d'un code-barres unique pour chaque famille. Grâce à cette collaboration, vos clients enverront plus facilement leurs faire-part et seront assurés de leur livraison dans les délais. En même temps, vous continuerez à bénéficier du tarif postal avantageux.

Quels sont les principaux avantages ?

- **Une procédure simplifiée:** plus besoin de timbres et donc plus jamais d'excédents.
- **Un meilleur suivi :** grâce à cette nouvelle procédure, les avis de décès recevront encore plus d'attention chez bpost et vous serez même prévenu en cas de problème avec une lettre.
- **Facturation plus facile:** le paiement se fait après la réception de la facture et uniquement pour les faire-part traités.

Commandez dès maintenant vos étiquettes et sacs rouge de deuil sur funebra.com.

Puis-je encore utiliser mon stock de timbres de deuils ?

Cette nouvelle procédure fonctionne sans timbres, mais vous pouvez toujours utiliser vos anciens timbres de deuil pour envoyer quelques avis de décès séparés, ou pour votre courrier « classique ».

Que se passe-t-il si la famille n'utilise pas le sac ?

La famille décide-t-elle de livrer les faire-part de décès elle-même ? Aucun problème. Le code-barres du sac expirera automatiquement 2 semaines après les funérailles.

Quel format de lettre est autorisé ?

A4 plié en 3 (210 x 99 mm)
A4 plié en 4 (148 x 99 mm)
Épaisseur maximale: 5 mm
Dimensions minimales: 90 x 140 mm
Dimensions maximales: 125 x 235 mm
L'enveloppe doit être rectangulaire (pas carrée)

FunePRIOR en 5 étapes

Étape 1 **Commandez vos sacs rouge de deuil**

Surfez sur www.funebra.com, choisissez la rubrique 'Shop' et ajoutez à votre panier les sacs rouge de deuil, ainsi que les étiquettes. Vous recevrez votre commande endéans une semaine.

Étape 2 **Activez le code-barres unique**

Collez une étiquette avec le code-barres unique sur chaque sac. L'activation et l'attribution du code-barres à une famille constituent une étape importante. Vous devez le faire sur www.funeprior.be. Indiquez :

- le nom de la personne décédée
- L'adresse e-mail où nous pouvons vous tenir informé-e
- la date des funérailles

Étape 3 **Remettez le sac à la famille**

Donnez le sac muni du code-barres unique à la famille. Elle y insérera toutes les enveloppes avec le faire-part de décès - non affranchies - et remettra le sac au Bureau de Poste le plus proche avant 17h00.

Scannez le code QR ou rendez-vous sur www.bpost.be/fr/envoyer-faire-part-deces pour obtenir des conseils et des astuces sur l'envoi de faire-part de décès (heures d'ouverture des Bureaux de poste, outil de vérification d'adresses, etc.)

Étape 4 **Suivez les envois des faire-part de décès**

Vous n'avez rien à faire, nous vous informerons en cas de problème (mauvaise adresse, lettre non distribuée, etc.) afin que vous puissiez contacter directement la famille.

Étape 5 **Facturez les envois à la famille**

Vous recevrez chaque semaine une facture de Funebra. Vous ne devrez payer qu'après réception de la facture (par domiciliation ou virement), sur la base du nombre de faire-part traités.

Qu'en est-il de votre tarif préférentiel pour le courrier funéraire ?
Ce tarif reste bien entendu valable.

NIEUWE TECHNIEKEN IN LIJKBEZORGING

TUSSEN INNOVATIE, ETHIEK EN REGELGEVING

De manier waarop we omgaan met de dood verandert. Terwijl begraven en cremeren jarenlang de enige wettelijk toegestane vormen van lijkbezorging waren in vele landen van Europa, komt er steeds meer aandacht voor alternatieven die beter aansluiten bij moderne waarden zoals duurzaamheid, ecologische verantwoordelijkheid en persoonlijke zingeving. Twee van die alternatieven zijn resomatie (alkalische hydrolyse) en veraarden (humusatie of humaan composteren). Beide technieken beloven een milieuvriendelijker afscheid, maar botsen vandaag nog op wetenschappelijke, juridische en ethische grenzen.

EEN SECTOR IN BEWEGING

In dit artikel brengen we de actuele stand van zaken in kaart, gebaseerd op officiële rapporten uit België, Nederland en Duitsland, en analyseren we wat deze innovaties kunnen betekenen voor de toekomst van de uitvaartsector.

WATERCREMATIE IN VLAANDEREN: EEN DERDE WEG IN LIJKBEZORGING

GECONTROLEERDE TESTFASE, GEEN PRAKTIJKTOEPASSING

Op 20 oktober 2025 werd bij crematorium Pontes Antwerpen - België de eerste resomator in Vlaanderen geplaatst. Het proefproject gebeurt in samenwerking met KU Leuven, Universiteit Antwerpen en VITO. Het gaat om een **wetenschappelijk begeleid proefproject**, zonder toepassing op reguliere overlijdens en maakt gebruik van lichamen die aan de wetenschap werden geschonken. Het doel is om het hele proces in kaart te brengen: van medische veiligheid tot milieu-impact, van ethiek tot energieverbruik. De resultaten zullen een regelgevend kader voeden dat momenteel ook nog in opmaak is.

WAT ONDERZOEKT HET PROEFPROJECT CONCREET?

Onder begeleiding van KU Leuven, Universiteit Antwerpen en VITO worden volgende aspecten onderzocht:

- **Medisch:**
afbraak van weefsel en neutralisatie van ziektekiemen
- **Milieu:**
chemische samenstelling en afvoerbaarheid van restwater
- **Techniek:**
verbruik van water, energie en de efficiëntie van het proces

- **Ethisch:**
waardige behandeling van het lichaam en omgang door personeel
- **Regelgeving:**
opmaak van een juridisch en normatief kader

Prof. Kristof Van Assche (gezondheidsrecht, UAntwerpen)

"Deze test is nodig om de juridische en maatschappelijke aanvaardbaarheid van resomatie onderbouwd te beoordelen. Pas daarna kan er sprake zijn van erkenning."

WAT IS RESOMATIE PRECIES?

Resomatie is een vorm van lijkbezorging waarbij het lichaam in een stalen vat met warm water en een alkalische stof (kaliumhydroxide) wordt geplaatst. Onder hoge druk en bij 150°C lost het zachte weefsel op. Wat overblijft zijn botfragmenten, die worden vermalen tot een wit poeder dat vergelijkbaar is met crematie-as. De vloeistof die achterblijft, bevat zouten, suikers en aminozuren. In Vlaanderen wordt nog onderzocht of deze vloeistof via het riool mag worden afgevoerd, gezuiverd moet worden, of verwerkt kan worden via een alternatief zoals een herdenkingsvijver.

DUURZAAMHEID IN THEORIE, MAAR VRAGEN IN DE PRAKTIJK

Volgens buitenlandse studies **zou resomatie tot zeven keer minder CO₂ uitstoten dan crematie**. Het proces verbruikt minder energie en neemt ook minder ruimte in op een locatie.

Maar in de praktijk zijn er nog veel vragen:

- **Kledij en opbaring:** Kan een lichaam nog traditioneel opgebaard worden als het later wordt geresomeerd? Wat in geval van thanatpraxie?

- **Transport:** Wat verandert als er geen kist nodig is? Welke nieuwe logistiek is vereist?
- **Ceremonie:** Hoe organiseer je een plechtigheid?
- **Economisch model:** Wat is de impact op de inkomsten van begrafenisondernemers, kistenleveranciers, vervoer- en ceremoniediensten?

Sectorvraag:

“Wat betekent een uitvaart zonder kist of lijkwade voor het ritueel, voor de beleving, en voor de hele waardeketen in de sector?”

WETTELIJK KADER IN DE MAAK

Op dit moment is resomatie in België niet erkend als alternatieve vorm van lijkbezorging. Wel heeft de wetgever bepaald dat nieuwe technieken in aanmerking kunnen worden genomen. Enkel begraving en crematie zijn wettelijk toegelaten. Vlaams Minister Hilde Crevits werkt aan een regelgevend kader, maar dat wordt pas overwogen na analyse van de resultaten van het proefproject. Het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek stelt dat resomatie in principe mogelijk moet zijn, mits het proces veilig, waardig en ecologisch onderbouwd gebeurt.

Bio-ethiek advies 2025:

“Technisch is de procedure uitvoerbaar, maar alleen onder duidelijke voorwaarden en ethische garanties.”

DE SECTOR STAAT OP EEN KRUISPUNT

Dit proefproject is meer dan een technische test. Het legt bloot hoe sterk de uitvaartpraktijk verweven is met ritueel, logistiek, regelgeving én emotie. Voor de sector is dit het uitgelezen moment om mee aan tafel te zitten. De introductie van een derde vorm van lijkbezorging betekent mogelijk:

- nieuwe rollen voor uitvaartondernemers,
- aangepaste infrastructuur in crematoria en funeraria
- gewijzigde verwachtingen bij families,
- én een update van het economisch model in de sector.

GEEN REVOLUTIE, MAAR TOEKOMSTVOORBEREIDING

Met de installatie van de resomator zet Vlaanderen een belangrijke stap in de verkenning van alternatieve, duurzamere vormen van lijkbezorging. Het is geen revolutie, maar een zorgvuldige voorbereiding op mogelijke verandering. De komende maanden zullen bepalen of resomatie realistisch en aanvaardbaar is voor de samenleving, en vooral voor de sector die elke dag met afscheid werkt.

VERAARDEN: TUSSEN IDEALISME EN IMPLEMENTATIE

Een wetenschappelijke en juridische analyse van humaan composteren als nieuwe vorm van lijkbezorging

DE ZOEKTOCHT NAAR DUURZAME DODENZORG

De zoektocht naar milieuvriendelijke vormen van lijkbezorging heeft de voorbije jaren geleid tot een reeks innovaties die het traditionele tweeluik begraven of cremëren in vraag stellen. Naast resomatie (alkalische hydrolyse) wordt ook **humaan composteren**, in Nederland en Vlaanderen vaak “veraarden” genoemd, naar voren geschoven als duurzaam alternatief. De belofte is aantrekkelijk: het lichaam teruggeven aan de aarde, zonder verbranding, zonder chemicaliën, en met minimale ecologische voetafdruk. Toch blijkt uit recente adviezen en rechtelijke uitspraken dat de wetenschappelijke, juridische en ethische fundamenteën nog niet stevig genoeg zijn om deze praktijk toe te laten.

WAT IS VERAARDEN?

Veraarden of humusatie is een gecontroleerd proces waarbij het lichaam wordt afgebroken in een zuurstofrijke omgeving van plantaardig materiaal. Micro-organismen en bacteriën uit de bodem zetten het lichaam in ongeveer twaalf maanden om tot humus, een voedingsrijke aarde-achtige substantie. Het concept wordt in België gepromoot als een “zachte, natuurlijke metamorfose”, uitgevoerd in een speciaal ingericht terrein, een zogenaamde metamorfosetuin. In theorie blijft er na een jaar circa 1,5 m³ compost over, waarvan een deel kan worden gebruikt voor herdenkingsbomen of symbolische natuurprojecten.

HET NEDERLANDSE ADVIES: VOORZICHTIGHEID GEBODEN

Op **2 oktober 2025** publiceerde de **Nederlandse Gezondheidsraad** het rapport Toelaatbaarheid humaan composteren en alkalische hydrolyse (advies nr. 2025/15).

De Raad concludeert dat **humaan composteren voorlopig niet toelaatbaar is** in de Wet op de lijkbezorging. De kern van het advies: *er is onvoldoende wetenschappelijke onderbouwing op het vlak van veiligheid en duurzaamheid.*

De commissie, samengesteld uit microbiologen, ethici, milieuwetenschappers en gezondheidsjuristen (onder meer prof. dr. M.H.N. Schermer, dr. B.M.H.P. Mathijssen, dr. A.N. Spaan en prof. dr. D. Ruwaard), baseerde zich op een beoordelingskader uit 2020. Dat kader evalueert nieuwe vormen van lijkbezorging op drie criteria: **veiligheid, waardigheid en duurzaamheid**.

De bevindingen:

- **Veiligheid:** Er is onvoldoende zekerheid dat pathogenen, waaronder prionen en resistente bacteriën, volledig worden vernietigd. Omdat het proces zuurstofrijk is, kunnen micro-organismen zich zelfs vermenigvuldigen.
- **Duurzaamheid:** Er bestaan te weinig data om de CO₂-winst, het energieverbruik en de milieubelasting betrouwbaar te berekenen.
- **Waardigheid:** Volgens de Raad kan veraarden potentieel waardig worden uitgevoerd, mits een gecontroleerd en respectvol proces.

Het advies stelt bovendien dat er **geen uniforme processtandaard bestaat**. Verschillende aanbieders hanteren eigen methoden, wat de wetenschappelijke reproduceerbaarheid bemoeilijkt. Daartegenover adviseerde dezelfde Raad **positief over resomatie (alkalische hydrolyse)**, dat volgens de commissie **wél voldoet aan de voorwaarden van veiligheid, waardigheid en duurzaamheid**.

Gezondheidsraad (2025)

“De veiligheid van humaan composteren kan niet worden gegarandeerd. Er ontbreken voldoende gegevens over pathogenen, reststoffen en processtandaard. Voor resomatie geldt dat deze methode, mits regulering, aanvaardbaar is.”

DUITSLAND: JURIDISCHE AFWIJZING EN WETENSCHAPPELIJKE TERUGHOUDENDHEID

In Duitsland wordt veraarden sinds 2024 beperkt getest onder de naam **Reerdigung**, onder meer in de deelstaat Sleeswijk-Holstein. Toch is de juridische basis uiterst wankel. Het Ministerie van Sociale Zaken van Baden-Württemberg concludeerde in januari 2025 dat reerdiging niet is toegestaan onder het Duitse begrafenisrecht.

Het ministerie waarschuwde bovendien dat het bijwonen van een ceremonie bij de “compostkokon” reeds beschouwd kan worden als een begrafenis-handeling, en dus illegaal is zolang er geen wettelijke erkenning bestaat.

Ook de Bundesverband Deutscher Bestatter uitte fundamentele bezwaren:

- Het risico op onvolledige afbraak van medicijnen en toxines
 - De onvoorspelbaarheid van geurvorming en bodemverontreiniging
 - Het ontbreken van controle over restproducten
 - De ethische aanvaardbaarheid van het zichtbaar afbraakproces
- Duitse specialisten in milieutechniek en volksgezondheid beklemtonen bovendien dat de temperaturen bij compostering (rond 55–60°C) onvoldoende zijn om prionen of virale structuren gegarandeerd te neutraliseren, in tegenstelling tot thermische verbranding of chemische hydrolyse.

BELGIË: VOORZICHTIG, MAAR KRITISCH

In België heeft de UCLouvain reeds in 2020 een uitgebreid rapport gepubliceerd over humusatie (*Rapport final humusation 2020*). Daarin werd het proces beschreven als ecologisch interessant, maar juridisch, ethisch en technisch nog onrijp.

Het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek kwam in 2021 tot een gelijkaardige conclusie: humusatie kan op termijn aanvaardbaar zijn, maar enkel als wetenschappelijke zekerheid over afbraak, veiligheid en milieueffecten wordt geleverd. Vanuit de uitvaartsector hebben we volgende bijkomende bezorgdheden:

- Wat gebeurt er met beenderen en zaken die niet volledig afbreken?
- Wat is de garantie dat het eindproduct geen herkenbare menselijke resten bevat?
- Wie draagt verantwoordelijkheid bij geen volledige ontbinding en de contaminatie van de bodem?
- Waar mogen metamorfosetuinen worden ingericht en welke impact hebben die op de omgeving en de bezoekers?
- Welke garanties geven het gebruik van een compostkokon?

ETHISCHE REFLECTIE: WAARDIGHEID VERSUS NATUUR

Vanuit antropologisch en ethisch perspectief biedt veraarden een symboliek die aansluit bij een groeiend ecologisch bewustzijn. Volgens dr. Yvon van der Pijl (Universiteit Utrecht) sluit het idee aan bij *natuurbeleving en rituele transitie*: het lichaam als deel van een ecologisch herstelproces.

Tegelijk waarschuwen bio-ethici zoals prof. Maartje Schermer dat de *"natuurlijke dood" niet noodzakelijk gelijkstaat aan een veilige of waardige doodzorg*. Zodra menselijke resten buiten controle geraken, dreigt verlies van vertrouwen in het funerair systeem.

Prof. dr. M.H.N. Schermer (Erasmus MC):

"Waardigheid is niet vanzelfsprekend in een proces dat onvoorspelbaar en ongereguleerd verloopt. Ecologisch denken mag niet leiden tot ethische verwaarlozing."

EEN CONCEPT IN EVOLUTIE

Veraarden blijft een boeiend en idealistisch concept maar vooralsnog **een wetenschappelijk onbewezen praktijk**. De beslissing van de Nederlandse Gezondheidsraad en de afwijzing door Duitse overheden tonen aan dat het pad naar erkenning lang zal zijn.

Waar resomatie zich intussen ontwikkelt tot een wetenschappelijk en technisch onderbouwde vorm van duurzame lijkbezorging, bevindt veraarden zich nog in de experimentele fase.

De uitdaging voor de komende jaren is helder:

- Wetenschappelijke standaardisering van het proces
- Onafhankelijk onderzoek naar volksgezondheidseffecten
- Juridische verankering en ethische toetsing

Tot zolang blijft veraarden eerder een filosofisch ideaal dan een praktische realiteit.

INNOVATIE VRAAGT MEER DAN INTENTIE

Resomatie en veraarden vertegenwoordigen een nieuwe generatie van lijkbezorgingstechnieken. Ze sluiten aan bij maatschappelijke evoluties, maar roepen ook fundamentele vragen op. Waar resomatie zich via testprojecten en wetenschappelijk onderbouwde evaluatie opwerkt tot potentieel aanvaardbare praktijk, blijft veraarden voorlopig steken in symboliek zonder voldoende bewijs.

Voor uitvaartprofessionals, beleidsmakers en onderzoekers is het nu het moment om actief te investeren in kennis, protocollen en regelgeving. Alleen zo kan innovatie hand in hand gaan met vertrouwen, waardigheid en duurzaamheid in de laatste zorg.

Tegelijk is het cruciaal dat we binnen de uitvaartsector wereldwijd **kennis en ervaringen beter delen**. In een domein dat zo gevoelig is voor culturele verschillen en persoonlijke overtuigingen, moeten we blijven zoeken naar wat ons bindt: respect voor de overledene en zorg voor de nabestaanden. Alleen door open dialoog en samenwerking kunnen we tot gedragen keuzes komen, onderbouwd door feiten in plaats van vermoedens.

Nieuwe technieken mogen dan ecologisch veelbelovend zijn, ze moeten ook ethisch robuust, juridisch veilig en maatschappelijk aanvaardbaar zijn. En dat vraagt méér dan goede bedoelingen: het vereist gedeelde verantwoordelijkheid, interdisciplinaire kennisdeling en transparantie binnen de sector. ■■■

De dood raakt ons allemaal.

De zorg errond verdient dus ook onze gezamenlijke inzet.

Johan Dexters

UN APPEL INTERNATIONAL LES FEMMES DANS LE SECTEUR FUNÉRAIRE RACONTENT LEUR HISTOIRE

Le rôle des femmes dans le secteur funéraire a fortement évolué au fil de l'histoire. Ce qui était autrefois une profession principalement dominée par les hommes compte aujourd'hui de plus en plus de femmes. Pourtant, une grande partie de leurs contributions restent souvent invisible. Avec le projet international "A Manifesto of Visibility and Voice", FIAT-IFTA (la fédération mondiale des entreprises de pompes funèbres) souhaite changer cela.

Cette initiative invite les femmes actives dans le secteur funéraire à travers le monde à partager leur histoire à travers l'art ou l'expression créative. Il peut s'agir d'une photo, d'une peinture, d'un collage, d'un poème ou de toute autre forme visuelle. Chaque œuvre reflète des expériences personnelles et professionnelles et met en évidence le rôle précieux, mais souvent silencieux et invisible, que jouent les femmes dans la prise en charge des défunts et de leurs proches.

En rassemblant ces contributions créatives, on obtient une image large et internationale de la place des femmes dans le secteur, en tenant compte de leurs défis et de leurs atouts. Le projet vise ainsi non seulement à donner de la visibilité, mais aussi à ouvrir le débat sur l'égalité et la valeur de la diversité dans le monde funéraire. ■■■

INFORMATIONS PRATIQUES

- Date de début: 1er novembre 2025
- Date limite: 31 mars 2026
- Nombre maximum d'envois par personne: 3

FORMATS ADMIS

Collage, photographie, illustration, dessin, peinture, textile, impression, sculpture (sous forme de photos), photomontage, visualisation de données ou vidéo courte (max. 1 min 30).

QUELS THÈMES DOIVENT ÊTRE ABORDÉS ?

Visibilité, voix, deuil, soins, soutien, tradition, changement, barrières, percées, leadership, résilience, compassion, communauté, spiritualité, innovation, créativité, reconnaissance, plaidoyer.

Vous êtes une femme active dans le secteur funéraire belge et vous souhaitez participer à ce projet ? Envoyez un e-mail à elisa@fonds320 pour recevoir une brochure d'information complète sur ce projet.

DE QUELLES FORMATIONS LES COLLABORATEURS ONT-ILS BESOIN ?

La pratique quotidienne au sein des entreprises de pompes funèbres exige beaucoup des collaborateurs. Outre les compétences professionnelles, la réglementation, les tâches administratives, la communication avec les familles et la gestion de situations délicates jouent également un rôle important.

Le Fonds 320 souhaite adapter davantage son offre de formations aux besoins actuels des collaborateurs des entreprises funéraires.

C'est pourquoi nous invitons les collaborateurs à partager leurs besoins en matière de formation. Quelles connaissances ou compétences pourraient vous soutenir, en tant que professionnel du funéraire, dans votre travail quotidien? Il peut s'agir de formations pratiques, de thématiques administratives ou légales, de communication et de

relation avec les familles, d'aspects techniques du métier ou d'autres sujets rencontrés dans la pratique. Les formations de base, les approfondissements ainsi que les sessions de mise à jour sont les bienvenus. Les suggestions ou besoins concrets en formation peuvent être transmis à training@fonds320.be. Grâce à ces retours, le Fonds 320 souhaite continuer à proposer des formations en adéquation avec la réalité du terrain. ■■■

LE FONDS 320 ET POBOS OFFRENT UN SOUTIEN AUX TRAVAILLEURS DU SECTEUR FUNÉRAIRE CONFRONTÉS À DES ÉVÉNEMENTS TRAUMATISANTS

Travailler dans le secteur funéraire signifie accompagner chaque jour des familles en deuil et gérer des situations sensibles. Même si l'on préfère ne pas y penser, il peut arriver que vous, en tant que travailleur du secteur funéraire, soyez confronté à un événement particulièrement éprouvant. Une erreur d'identification d'un défunt, une agression ou une menace, un accident de travail, un cambriolage ou un incendie, une hausse soudaine du nombre de décès ou le décès d'un collègue: autant de situations qui peuvent vous toucher, quelle que soit votre expérience ou votre résilience.

Dans ces moments, un soutien professionnel rapide peut réellement faire la différence. C'est pourquoi vous pouvez, en tant que travailleur, bénéficier gratuitement de l'accompagnement de POBOS, via le Fonds Social et de Garantie pour les Entreprises de Pompes Funèbres, en abrégé Fonds 320.

POBOS: UN ACCOMPAGNEMENT SPÉCIALISÉ, DISCRET ET PROFESSIONNEL

POBOS est un centre reconnu pour le bien-être et le soutien psychologique après des événements traumatiques ou psychosociaux. Depuis 1990, l'organisation collabore avec des psychologues expérimentés, habitués à intervenir dans des situations à fort impact, sur le lieu de travail ou en dehors.

POBOS met à votre disposition:

- plus de 240 psychologues reconnus répartis dans toute la Belgique;
- psychologues cliniciens chargés du suivi professionnel des dossiers;
- assistants sociaux qui assurent notamment le suivi des dossiers liés aux accidents de travail.

L'accompagnement se déroule toujours dans une totale confidentialité. Aucune information n'est transmise à votre employeur sans votre accord.

Gauthier Agneessens,
administrateur de POBOS:

« Nous accompagnons les travailleurs de manière humaine et discrète, dans

le respect de leur rythme et de leur vie privée. Le seuil d'accès doit être le plus bas possible. »

SITUATIONS DANS LESQUELLES VOUS POUVEZ DEMANDER DE L'AIDE

Vous pouvez solliciter un soutien, par exemple, en cas de:

- événement marquant ou choquant sur votre lieu de travail
- agression verbale ou physique
- erreur ou incident à forte charge émotionnelle
- accident de travail
- incendie, cambriolage ou autre situation menaçante
- décès d'un collègue ou d'un contact professionnel
- situations de crise comme une surmortalité, une catastrophe ou une surcharge soudaine de travail

Outre un accompagnement individuel, des séances de groupe peuvent être organisées lorsqu'un incident concerne plusieurs membres du personnel.

COMMENT DEMANDER UN SOUTIEN

Il vous suffit d'envoyer un e-mail à assist@fonds320.be en mentionnant:

- nom et prénom
- adresse
- numéro de GSM
- adresse e-mail
- âge
- langue
- entreprise où vous travaillez
- brève description de votre demande d'aide

Ces informations permettent de sélectionner le psychologue le plus adapté à votre situation et à votre région.

UNE AIDE RAPIDE ET GRATUITE

Après validation par le Fonds 320, votre dossier est transmis immédiatement à POBOS.

Un premier entretien peut être organisé dans les 24 heures si la situation l'exige.

L'accompagnement comprend généralement trois à dix séances.

Toutes les consultations sont entièrement gratuites pour vous comme travailleur.

SOUTIEN ÉGALEMENT POUR LES ÉQUIPES ET LES EMPLOYEURS

À la demande de l'employeur, POBOS peut aussi assurer:

- des ateliers sur l'accueil immédiat après un incident,
- un accompagnement en cas de burn-out, de stress ou de reprise du travail,
- un soutien pour les équipes lors d'une réorganisation ou d'une période de forte pression.

POURQUOI CE SOUTIEN EST IMPORTANT POUR LE SECTEUR FUNÉRAIRE

Le secteur funéraire est un environnement où la charge émotionnelle est naturellement élevée. Pouvoir compter sur un accompagnement professionnel, accessible et discret aide à retrouver stabilité et bien-être, et contribue directement à la qualité de l'accompagnement offert aux familles.

**BELGIQUE
THANATOPRAXIE**

A. KONINCKX

CONTACT: 0496/32.04.67

Thanatopraxie / Embaument
Soins d'hygiène et de présentation
Embaumement pour l'international
Spécialiste en reconstruction faciale

Préparer les défunts, notre métier!

GLUREN BIJ DE BUREN

VERENIGDE STATEN

Tatoeages na de dood – een levensverhaal aan de muur

Voor veel mensen is een tatoeage geen versiering, maar een zichtbaar deel van wie ze zijn. Een levensverhaal in inkt, opgebouwd over jaren. In de Verenigde Staten speelt het bedrijf Save My Ink Forever in op de wens van nabestaanden om precies dát tastbare stukje identiteit van een overledene te bewaren.

Het concept komt van Michael en Kyle Sherwood, vader en zoon, beiden actief in de uitvaartsector. "Balsemen werd mijn kunstvorm", zegt Kyle Sherwood. Hij ziet het bewaren van tatoeages niet als iets macabers, maar als een vorm van herinneringszorg, vergelijkbaar met het bewaren van as in een urn. Intussen hangen duizenden geconserveerde huidstukken, vaak ingelijst, in woonkamers in de VS, Canada en het Verenigd Koninkrijk.

De wens om een tatoeage te laten bewaren kan bij leven vastgelegd worden. De nabestaanden kunnen het proces tot 72 uur post mortem opstarten. Een uitvaartondernemer verwijdert het afgesproken huiddeel volgens de richtlijnen van Save My Ink Forever. Dat wordt vervolgens behandeld met een geheime conserveringsformule en na enkele maanden ingelijst terugbezorgd. De prijs start rond 1.700 dollar; grotere werken zoals sleeves of bodysuits kunnen oplopen tot 100.000 dollar.

Wat met het ethisch aspect?

Niet alles is toegestaan. Gezichten en intieme zones worden geweigerd, net als verzoeken om gebruiksvoorwerpen van huid te maken. Tegelijk is er ruimte voor uitzonderingen: ook tatoeages van geamputeerde ledematen of huid die werd verwijderd na een geslachtsbevestigende operatie werden al geconserveerd.

Blijvende herinnering

Met bijna de helft van de millennials die minstens één tatoeage heeft, groeit ook de vraag naar nieuwe vormen van herinneren. Save My Ink Forever biedt nabestaanden de mogelijkheid om een persoonlijk en herkenbaar element van de overledene letterlijk zichtbaar te houden als blijvende herinnering.

CANADA

Rouw in inkt: crematie-as in tatoeages – morbide of kunstvorm?

In Canada ontstaat een nieuwe vorm van herdenken waarbij crematie-as letterlijk deel wordt van het lichaam van nabestaanden. In Winnipeg biedt tatoeagesalon Cremation Tattoos tattoos aan waarbij een kleine hoeveelheid crematie-as wordt vermengd met de inkt. Voor sommige rouwenden vormt dit een bijzonder persoonlijk alternatief voor meer klassieke herinneringsvormen.

Het initiatief komt van tatoeëerder Kerri Parnell. Tijdens onderzoek naar de geschiedenis van het tatoeëren ontdekte zij dat de eerste tattoos werden gezet met houtas. Toen haar grootmoeder overleed, bracht dat haar op het idee om crematie-as te verwerken in tattoo-inkt. Ze testte het procédé eerst op zichzelf, met de as van haar grootmoeder, met toestemming van haar familie.

In tegenstelling tot buitenlandse aanbieders die kant-en-klare funeraire inkt verkopen, waarvoor as moet worden opgestuurd en weken onderweg is, koos Parnell voor een lokaal en transparant proces. Ze overlegde met wetenschappers, bezocht crematoria en uitvaartondernemingen en ontwikkelde een eigen methode om as veilig en gecontroleerd te mengen met inkt. Volgens haar maakt net die nabijheid het verschil voor klanten.

Een therapeutisch effect?

Voor veel nabestaanden heeft het tattoo-proces een therapeutisch effect. Sommige klanten droegen de as van hun dierbare lange tijd fysiek met zich mee. Een tatoeage met crematie-as maakt die band blijvend, zonder dat het rouwobject letterlijk meegedragen moet worden. Het beeld dat wordt getatoeëerd, een motor, een symbool, een dier, verwijst vaak rechtstreeks naar de persoonlijkheid of het leven van de overledene.

Ook binnen de zorgsector groeit de aandacht. Palliatief zorgverlener Bruce Martin volgt de praktijk met interesse en ziet mogelijkheden binnen rouwbegeleiding. In medische vakliteratuur verschijnen steeds vaker studies over tatoeages als vorm van herdenking en identiteitsverwerking. Het toevoegen van crematie-as kan die symboliek volgens hem verder verdiepen, omdat het fysieke en emotionele samenkomen.

Herinnering en grenzen

De praktijk roept tegelijk vragen op. Over toestemming, omgang met crematie-as, hygiëne en professionele afbakening tussen uitvaartzorg, rouwbegeleiding en lichaamskunst. Toch past deze ontwikkeling in een bredere tendens waarbij nabestaanden op zoek gaan naar persoonlijke, blijvende en lichamelijk verankerde herinneringsvormen. Wat ooit ondenkbaar was, wordt vandaag voorzichtig verkend: rouw niet alleen bewaren, maar dragen — in de meest letterlijke zin van het woord.

NOORD-ONTARIO

Crematie als dominante keuze

In Canada, in het noorden van Ontario is crematie in korte tijd uitgegroeid tot de dominante uitvaartvorm. Waar tien jaar geleden ongeveer de helft van de overledenen werd gecremeerd, kiest vandaag ongeveer 85 procent van de families voor crematie. Die snelle evolutie dwingt de uitvaartsector om haar werking, infrastructuur en dienstverlening grondig te herdenken.

Een andere organisatie van het werk

De groeiende voorkeur voor crematie vertaalt zich niet alleen in cijfers, maar ook in een andere manier van omgaan met afscheid. Steeds vaker nemen families rechtstreeks contact op met

crematoria en kiezen ze bewust niet meer voor het klassieke traject via een traditionele uitvaartonderneming. De vraag gaat daarbij vooral uit naar sobere, snelle en waardige diensten, met zo weinig mogelijk omkadering.

Die verschuiving heeft gevolgen voor de organisatie van het werk. Crematie vergt minder personeel en minder logistiek dan klassieke begrafenisrituelen met uitgebreide ceremonies. Uitvaartdiensten worden compacter, efficiënter en meer op maat georganiseerd. De nadruk ligt minder op ceremonieel en meer op het respecteren van individuele wensen en familiale context.

Tegelijk betekent eenvoud niet dat rouw minder intens beleefd wordt. De keuze voor crematie en beperkte rituelen sluit eerder aan bij hoe mensen vandaag in het leven staan: persoonlijker, discreter en minder gebonden aan collectieve tradities. Het afscheid verschuift steeds meer van een publiek moment naar een private aangelegenheid, vaak in kleine kring.

As zonder vaste bestemming

Ook de omgang met as verandert merkbaar. Families geven minder concrete richtlijnen over de bestemming van de urn of de as. In plaats van bijzetting op een begraafplaats worden assen vaker verstrooid, soms op meerdere plaatsen die betekenisvol zijn voor de overledene of de nabestaanden. Die keuzes blijven doorgaans buiten formele registratiesystemen.

Dat heeft op langere termijn impact op begraafplaatsen en herinneringscultuur. Waar vroeger de laatste rustplaats duidelijk vastlag en geregistreerd werd, dreigt die fysieke verankering te verdwijnen. Voor toekomstige generaties kan het daardoor moeilijk worden om nog een concrete herdenkingsplek terug te vinden.

Maatschappelijke veranderingen

De evolutie in Noord-Ontario toont hoe crematie meer is dan een technische keuze. Ze weerspiegelt bredere maatschappelijke veranderingen en stelt de uitvaartsector voor fundamentele vragen over rol, relevantie en duurzame omgang met herinnering, vandaag en morgen.

FRANKRIJK

Asverstrooiing op zee

In Frankrijk wint asverstrooiing op zee snel aan populariteit. Jaarlijks stijgt het aantal ceremonies met 10 tot 15 procent. Wat ooit een uitzonderlijke keuze was, groeit uit tot een volwaardig alternatief voor begraafplaats of columbarium, met duidelijke gevolgen voor de organisatie van uitvaarten.

De verstrooiingen gebeuren meestal onder begeleiding van officiële maritieme diensten. Alleen al die publieke brigades varen samen bijna 3.000 keer per jaar uit voor asverstrooiingen, een verdubbeling in minder dan tien jaar. In sommige kustregio's is het zo ingeburgerd geraakt dat het een structureel onderdeel vormt van hun werking.

Nieuwe spelers op de markt

Tegelijk ontstaan er nieuwe spelers. Geen klassieke begrafenisondernemers, maar rederijen en bootexploitanten die hun vaartuigen inzetten voor pleziervaarten

én uitvaarten. Zij bieden ceremonies op zee aan voor kleine groepen nabestaanden, vaak met een vast omkaderd moment, beperkte catering en een officieel attest met de exacte coördinaten van de verstrooiingsplaats. Die locatie krijgt zo een symbolische functie binnen het rouwproces.

De Franse regelgeving is strikt. Asverstrooiing op zee vereist toestemming van de gemeente en mag enkel plaatsvinden op minstens 300 meter van de kust. Het te water laten van een urn is nog strenger gereguleerd: dat mag enkel verder uit de kust en uitsluitend met biologisch afbreekbare urnen. Ook as van huisdieren wordt binnen dat kader steeds vaker meegenomen in dergelijke ceremonies.

Bretagne neemt een opvallende koppositie in. Daar worden jaarlijks meer dan 1.000 asverstrooiingen op zee uitgevoerd, dubbel zoveel als vijf

jaar geleden. Sommige brigades geven aan dat zij op piekdagen meerdere ceremonies na elkaar begeleiden. De vraag is zo groot dat het de draagkracht van de diensten onder druk zet.

Rouw zonder vaste plek

Achter deze evolutie schuilt meer dan alleen een voorkeur voor zee en natuur. Veranderende gezinsstructuren, grotere mobiliteit en een afnemende band met traditionele begraafplaatsen spelen mee. Vooral jongere generaties zoeken rituelen die minder plaatsgebonden zijn en beter aansluiten bij hun levensstijl en waarden.

Asverstrooiing op zee past binnen die zoektocht naar alternatieven: persoonlijker, mobieler en losser van vaste infrastructuur. Voor de uitvaartsector betekent dit niet alleen een groeiende markt, maar ook nieuwe vragen rond organisatie, samenwerking en verantwoordelijkheid, ver buiten de klassieke begraafplaatscontext. ■■■

Because the journey
matters, even in the final
miles.

Bekijk het aanbod op:

 www.novacars.eu

E-Hearse

Mercedes-Benz

Multihearse

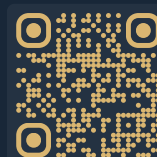
Overbrenghauto

USA Hearse

Bekijk het volledige
aanbod online

Levering aan huis inclusief homologatie en inschrijving

 Driek van Erpstraat 41, 5341 AK Oss, Nederland

 +31 (0) 6 36 53 83 27

 info@novacars.eu

 time and eternity
Aninco
since 1881

Belgian manufacturer
of eco & quality coffins

www.aninco.be

Industrieweg 2 - 3990 Peer - Tel.: +32 11 31 11 20 - info@aninco.be